

Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2025-2029

Gemeente Kaag en Braassem

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Kaag en Braassem

Rick van Cleef
Branco Winkels

Auteur

Cyber Advies

Julia Kloosterboer
Evi-Mara van Beekhuizen
Anneloes Voorberg
Bart Rutten

Versie

Referentie 42024024
Definitief
15 oktober 2024

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Aanleiding & Doelstellingen	3
Leeswijzer.....	3
1. Kaders en uitgangspunten	4
Beleidskaders	4
Wettelijke kaders	4
Algemene uitgangspunten	5
2. Huidige situatie	6
Evaluatie IBOR 2020-2024.....	6
Kwaliteit en technische staat	7
Ontwikkelingen	8
3. Ambities en doelen	9
Veilig en functioneel	9
Klimaat en duurzaamheid	10
Biodiversiteit	11
Leefbaarheid	11
Voor en met de samenleving	12
4. Beheeraanpak.....	13
Uitgangspunten.....	13
PLAN/Plannen	14
DO/Doen	18
CHECK/Controleren	19
ACT/Acteren	20
5. Financiën.....	21
Beschikbare middelen.....	21
Benodigde middelen	22
Benodigde vs. beschikbare middelen.....	24
Scenario Raadsessie.....	25
6. Organisatie en vervolg	26
Bijlage 1: Kaders	28
Bijlage 2: Beeldkwaliteit	31
Bijlage 3: Resultaten evaluatie- en beeldvormingssessie	32
Bijlage 4 Arealen	33
Bijlage 5 Overzicht vergelijking	35

Inleiding

De openbare ruimte van Kaag en Braassem is de gemeenschappelijke fysieke ruimte voor inwoners, bezoekers en bedrijven. De openbare ruimte is alles wat zich buiten bevindt en wordt beheerd door de gemeente. Denk aan parken, wegen, bruggen, water, straatmeubilair en speelplekken. Steeds meer is de openbare ruimte een verlengstuk van de huiskamer geworden, waar mensen samenkomen voor ontmoeting en recreatie. De openbare ruimte wordt daarom steeds vaker de **leefomgeving** genoemd. Het beheer van de openbare ruimte is gericht op het in stand houden en verbeteren van de leefomgeving.

Aanleiding & Doelstellingen

Het opstellen van dit Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) heeft verschillende aanleidingen. De gemeente Kaag en Braassem heeft sectorale beheer- en investeringsplannen voor de leefomgeving (wegen, riolering, civiele kunstwerken etc.). Beheer, onderhoud en vervangingsinvesteringen vinden hoofdzakelijk sectoraal plaats, terwijl er een sterke samenhang is tussen de verschillende onderdelen van de leefomgeving. In het College UitvoeringsProgramma (CUP 2022-2026) komt naar voren dat de raad **keuzes wil hebben op het gebied van de kwaliteit** van de leefomgeving en de benodigde kosten. Daarnaast zijn duurzaamheid en klimaatadaptatie de afgelopen jaren belangrijke thema's geworden die ook invloed hebben op het beheer en onderhoud van de leefomgeving. Voorbeelden zijn het vergroenen en creëren wateropvang in de leefomgeving. Deze thema's vragen een integrale aanpak.

Het IBOR is een middel om het beheer van de leefomgeving te optimaliseren. Het draagt bij aan de **integrale samenwerking** waarbij vanuit de verschillende disciplines samen wordt gewerkt aan gezamenlijke doelen. In dit IBOR worden deze doelen opgesteld vanuit **maatschappelijke vraagstukken**, zoals gezondheid, veiligheid en duurzaamheid. De leefomgeving kan namelijk een positieve invloed hebben op veel van deze vraagstukken, denk maar aan het bieden van ruimte voor bewegen en spelen en het implementeren van klimaatadaptatieve maatregelen. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die invloed hebben op het beheer van de leefomgeving, zoals het veranderende klimaat. Het verlopen van het eerdere Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR (jaartal toevoegen)) geeft ook aanleiding voor het opstellen van dit IBOR

Tegelijkertijd hebben we met de realiteit van alledag te maken. Financieel is de ruimte voor de gemeente Kaag en Braassem beperkt. Dat vraagt om het maken van keuzes. We maken keuzes vanuit twee invalshoeken: enerzijds heeft de gemeente wettelijke verplichtingen om als eigenaar goed met de leefomgeving om te gaan en deze veilig te houden, anderzijds willen we gerichte inhoudelijke keuzes maken aan de hand van maatschappelijke opgaven.

Dit IBOR is opgebouwd als het integrale plan voor het beheer van de leefomgeving en stelt **integrale ambities** voor de komende jaren. Het IBOR biedt integraal **inzicht in de financiering** die nodig is voor het onderhoud en de investeringen die gedaan moeten worden. Hierdoor ontstaat een totaalbeeld van de beheeropgaven en kunnen keuzes over het beheer en investeringen integraal worden gemaakt. Ook bevat het IBOR een financiële strategie, sturingsmogelijkheden en afspraken voor monitoring. Met dit IBOR is het voor de gemeente en haar beheerders en uitvoerders helder hoe er gewerkt gaat worden in de leefomgeving, welke ambities er gehaald moeten worden en wat dit gaat kosten.

Leeswijzer

In [hoofdstuk 1](#) van het IBOR staan de kaders en uitgangspunten die voortkomen uit beleidsstukken van de gemeente Kaag en Braassem en wettelijke kaders. Daarna volgt in [hoofdstuk 2](#) de beschrijving van de huidige situatie van de gemeente omtrent de omvang, opbouw en kwaliteit van het areaal. Nadat de huidige situatie in beeld is gaat [hoofdstuk 3](#) in op de ambities en doelen van de gemeente Kaag en Braassem. Dit is in [hoofdstuk 4](#) verder uitgewerkt in de beheeraanpak. In [hoofdstuk 5](#) staan de financiën weergegeven en tenslotte komt de organisatie in [hoofdstuk 6](#) aan bod met aandacht voor de sturing en monitoring.

1. Kaders en uitgangspunten

In dit hoofdstuk staan de kaders en uitgangspunten voor dit Integraal Beheerplan Openbare ruimte (IBOR). Deze bestaan uit het bestaande beleid van de gemeente Kaag en Braassem en daarnaast de wettelijke kaders. Hieronder zijn de belangrijkste zaken weergegeven, daarnaast staan in bijlage 1 nog een uitgebreide toelichting.

Beleidskaders

Kaag en Braassem is een beleidsarme gemeente, toch zijn er een aantal beleidsstukken die als kader dienen voor het IBOR.

- Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen – **Raadsakkoord** 2022-2026 legt de nadruk op Verkeersveiligheid, Recreatie, Duurzaamheid en Leefbaarheid.
- Het **College UitvoeringsProgramma** (CUP 2022-2026) maakt deze thema's concreter en heeft als doel een veerkrachtige, veilige, toegankelijke en duurzame leefomgeving.
- Ook de **Omgevingsvisie** geeft concrete ambities op de thema's uit het Raadsakkoord en CUP. Daarnaast geeft de visie ook aanvullende ambities op het gebied van participatie, inkoop en aanbesteding. Voor dit IBOR is uit de Omgevingsvisie vooral het volgende belangrijk:
 - o Het versterken van biodiversiteit
 - o Inzetten op hergebruik van materialen en recycling van afval
 - o De leefomgeving klimaatadaptief inrichten
 - o Het belang van recreatie voor gezondheid en welzijn onderstrepen
 - o Verbetering van verkeersveiligheid
- De Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (**LIOR 8**) vormt ook een kader voor dit IBOR. Hierin staan de richtlijnen die bij (her)inrichting van de leefomgeving worden gehanteerd in Kaag en Braassem. Het LIOR is een dynamisch document en wordt zo nodig aangepast, bijvoorbeeld naar aanleiding van dit IBOR.
- Als laatste is er een **Leidraad voor de participatie** bij projecten uit 2023. Deze geeft kaders voor participatie bij projecten om inwoners actief onderdeel te laten zijn van de gemeente en betrekken bij opgaven en projecten.

Wettelijke kaders

Als eigenaar en beheerder van de openbare ruimte is de gemeente verantwoordelijk om hier goed voor te zorgen. De centrale gedachte is dat de beheerder vanwege de zorgplicht uit de omgevingswet verantwoordelijk is voor het uitvoeren van voldoende onderhoud. Bij geschillen ligt de bewijslast veelal bij de gemeente. Zij moet aantonen dat het beheer met optimale zorg is uitgevoerd. Het is daarom van groot belang om het beheer op orde te hebben.

Financiële kaders vanuit de BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht gemeenten om de financiën voor het beheer van de leefomgeving op orde te hebben en ook te onderbouwen welke doelen worden nagestreefd. Hierbij is het verplicht een paragraaf op te nemen over de kapitaalgoederen (bijvoorbeeld onderhoud wegen, riolering, water, groen en gebouwen), waarbij ook aandacht is met welke partners dit wordt gerealiseerd. De laatste jaren wordt er door provincies extra aandacht gevraagd voor voldoende budget voor onderhoud en vervanging, waarbij achterstanden onwenselijk zijn. Als richtlijn wordt CROW KOR niveau C als minimum aangehouden. Binnen het BBV is bepaald hoe je moet begroten. Voor de leefomgeving geldt:

- Dagelijks onderhoud moet in de exploitatiebegroting worden verwerkt.
- Groot onderhoud kan zowel via de exploitatiebegroting als via een voorziening (met de laatste optie egaliseer je de uitgaven meer).
- Vervangingsinvesteringen moeten worden gekapitaliseerd en worden afgeschreven.

Overige wet- en regelgeving

Per 1-1-2024 is de Omgevingswet in werking. Daarin staan veel kaders die relevant zijn voor het IBOR. In de Omgevingswet staat onder andere:

- De gemeente moet zorgdragen voor afvalwater en het afvloeien van hemelwater. Het rioleringsbeheer moet financieel worden verankerd. Dit gebeurt in het Watertakenplan.
- Er zijn kaders voor hoe om te gaan met de natuur en beschermde soorten (eerder: Wet Natuurbescherming).
- Bouwwerken, waaronder civiele kunstwerken zoals bruggen of tunnels, mogen geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid vormen.
- Er zijn regels hoe met (verontreinigde) grond moet worden omgegaan.

Andere wet- en regelgeving:

- De Wegenwet schrijft voor dat de gemeente de openbare wegen in stand houdt door onderhoud, en beleid heeft voor gladheidsbestrijding en openbare verlichting. Ook civieltechnische kunstwerken vallen hieronder.
- Voor speeltoestellen geldt het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen.
- Voor openbare verlichting gelden de richtlijnen 'Nationale Praktijk Richtlijn' van de NSvV en het Politie-keurmerk Veilig Wonen.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. In de Wet milieubeheer staan regels voor vloeibaar en vast afval.

Algemene uitgangspunten

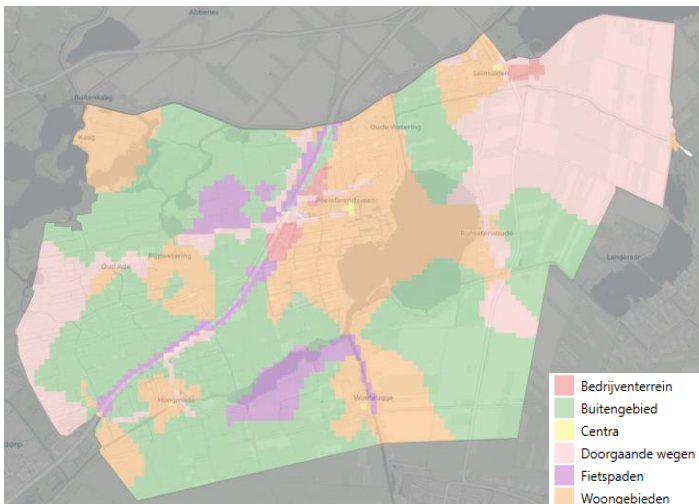
Op basis van de hiervoor genoemde kaders en de opgehaalde informatie, gelden de volgende algemene uitgangspunten in Kaag en Braassem:

- De gemeente werkt conform wettelijke eisen. Denk hierbij vooral aan zorgvuldig handelen bij bomen en speelvoorzieningen en de veiligheid van verkeerssituaties.
- De leefomgeving is veilig, heel en schoon.
- De gemeente voorkomt kapitaalvernietiging. Het maken van meerkosten wordt voorkomen, omdat (klein) onderhoud op tijd wordt uitgevoerd.
- De gemeente zoekt steeds meer mogelijkheden om ook andere ambities en doelstellingen waar te maken in of door de leefomgeving.
- Riolerings- en Civiele kunstwerken worden wat betreft financiën en opgaven niet meegenomen in dit plan. De integrale ambities en opgaven zijn wel op deze beheerdisciplines van toepassing.

2. Huidige situatie

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie in de gemeente Kaag en Braassem. Het gaat daarbij om het areaal, de ontwikkelingen, het huidige beheerregime en de kwaliteit van de leefomgeving. De algemene beeldkwaliteit is goed en voldoet aan het ambitieniveau. Het beeldkwaliteitsniveau tijdens de momentopname in juli verschilt wel van de ambitie per gebiedstype. De technische staat van het groen is redelijk goed en er zijn verschillende ontwikkelingen op het gebied van het sturen van het beheer op basis van de maatschappelijke waarden van de leefomgeving.

Kaag en Braassem is een gemeente in het Groene Hart van Nederland. De gemeente kenmerkt zich door een afwisseling van veenweidegebieden, uitgestrekte polders en vele waterwegen, waaronder het Braassemermeer en de Kagerplassen. De vruchtbare veengronden in deze regio zijn ideaal voor landbouw en veeteelt, maar dragen ook bij aan bodemdaling, een uitdaging waar de gemeente mee kampt. De snelweg A4 doorkruist de gemeente wat zorgt voor een goede bereikbaarheid, maar ook voor een barrière tussen delen van de gemeente. De omgeving staat vooral bekend om de smalle dijkweggetjes en vele bruggen, die een uniek landschap vormen. Hiernaast op afbeelding 1 is de gebiedsindeling die de gemeente hanteert te zien, waarbij vooral naar functie is gekeken.

Afbeelding 1: Gebiedstypes

De gemeente beheert diverse onderdelen in de leefomgeving. Denk aan het groen, de wegen, bruggen, maar ook verkeersregelinstanties (VRI's), borden en prullenbakken. In afbeelding 2 zijn een aantal zaken uitgelicht. In bijlage 4 is het totaal aan areaal te zien. Daarbij is ook onderscheid gemaakt naar gebieden van afbeelding 1. Deze areaalgegevens vormen de basis van de financiële doorrekening.

Afbeelding 2: Arealen gemeente Kaag en Braassem

Evaluatie IBOR 2020-2024

Het IBOR 2020-2024 is geëvalueerd, evenals het huidige beleid en het werken met beeldkwaliteit. Deel van deze evaluatie was een sessie met het beheerteam, waar een SWOT-analyse is opgesteld over het beheer van de afgelopen drie a vier jaar. Daarbij was ook aandacht voor organisatiefactoren en de gestelde ambities om te bepalen wat het resultaat is van het IBOR en of deze ambities terug moeten komen in dit IBOR. Ook is er een integrale meting uitgevoerd van de huidige beeldkwaliteit op basis van een steekproef van de arealen (100 meetlocaties), volgens de methodiek van het CROW. Aanvullend is er een meting van de technische kwaliteit uitgevoerd, waar 10% van alle beplantingsvakken (300 stuks) steekproefsgewijs zijn geschouwd. Hiermee verkregen we een beeld van of er nog staat wat er moet staan, in welke levensfase de beplanting zit en of er groot onderhoud of vervanging nodig is.

Kwaliteit en technische staat

De kwaliteit en technische staat van het areaal wordt op verschillende manier beoordeeld. Voor het beeld van de leefomgeving wordt gebruik gemaakt van een beeldkwaliteitsschouw. Voor de technische staat worden inspecties gebruikt.

Beeldkwaliteit

Al sinds jaar en dag wordt in Kaag en Braassem gebruik gemaakt van beeldkwaliteit om het beeld van de leefomgeving te monitoren. Deze systematiek is een bekende manier van sturen op de kwaliteit van de leefomgeving. Dit is een manier van werken die door bijna alle gemeenten wordt gebruikt en die door het kennisplatform CROW is gestandaardiseerd. Er zijn vijf kwaliteitsniveaus: A+, A, B, C en D. Voor elk onderdeel uit de leefomgeving is een beeldmeetlat opgesteld. Hierop staat aangegeven aan welke kwaliteitsnormen het onderdeel moet voldoen bij een bepaald kwaliteitsbeeld. Deze worden gemeten door middel van een schouw. Er is in 2020 een keuze gemaakt voor bepaalde ambitieniveaus per gebied, zie hiervoor de tabel hieronder. De volgende gebiedstypen worden onderscheiden: **Bedrijventerrein, Buitengebied, Centra, Doorgaande wegen, Fietspaden en Woongebieden**. Zie bijlage 2 voor een nadere uitleg over beeldkwaliteit.

Beheercategorie - Beheergroep	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Woongebieden	Fietspaden	Buitengebied	Centra
GROEN	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
VERHARDING	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
MEUBILAIR	< C >	< C >	< C >	< B >	< C >	< B >
REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >

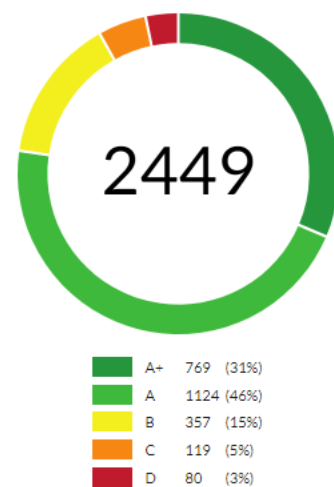
Afbeelding 3: Ambitieniveaus huidige IBOR

Resultaat schouw

De laatste meting van de beeldkwaliteit is in juni en juli van 2024 gedaan. Deze meting omvat een meting van de algemene beeldkwaliteit en de technische kwaliteit van het groen. De meting bestaat uit een momentopname van 2.449 objectieve beoordelingen. Het resultaat van deze meting is te zien in afbeelding 4 en 5. Voor de algemene kwaliteit van de buitenruimte ligt de beoordeling op B-niveau. Dit komt overeen, en ligt zelfs een beetje boven, de ambitie.

De gemeente is zoals aangegeven verdeeld in gebiedstypen. In afbeelding 5 zijn de scores van de verschillende disciplines en **gebieden** te zien in vergelijking met de ambities. Als we kijken naar de structuurgebieden scoren de Centra een C, terwijl daar juist de ambitie op een B ligt. De overige gebieden scoren een B-niveau. Op doorgaande wegen, bedrijventerrein en het buitengebied ligt de ambitie op een C.

Als we kijken naar de ambitie per gebied per **beheergroep** is te zien aan de groene kleur dat de meting vaak hoger ligt dan het ambitieniveau. Het komt ook voor dat de meting juist lager is dan het ambitieniveau, te zien aan de oranje kleur. Dit is vooral opvallend bij de centra, waar juist een hogere kwaliteit gewenst is, maar die vaak niet gehaald wordt. De donkere of lichtere kleur van de gemeten kwaliteit relateert aan het verschil tussen ambitieniveau en de meting.

Afbeelding 4: Beeldkwaliteit juni

	Bedrijventerrein		Buitengebied		Centra		Doorgaande wegen		Fietspaden		Woongebieden	
	Meting	Ambitie	Meting	Ambitie	Meting	Ambitie	Meting	Ambitie	Meting	Ambitie	Meting	Ambitie
Groen - Beplanting	B	C	B	C	B	B	B	C	A	B	B	B
Groen - Boom	C	C	B	C	C	B	B	C	C	B	B	B
Groen - Gras en kruidachtigen	B	C	B	C	C	B	D	C	B	B	B	B
Meubilair	B	C	C	C	D	B	B	C	B	B	B	C
Verharding	C	C	B	C	C	B	B	C	B	B	B	B
Water	B	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C

Afbeelding 5: Meting versus ambitie beeldkwaliteit

Kortom, terwijl de algemene beeldkwaliteit redelijk goed is, zijn er diverse specifieke aspecten en gebieden die achterblijven en verbetering vereisen om aan de gestelde ambities te voldoen. De laagste scores waren op de graashoogte en de bevuiling van verkeersborden. Wel gaat het hier om een momentopname van de beeldkwaliteit. Deze kijkt naar het beeld van de openbare ruimte op basis van objectieve indicatoren. Omdat het een eenmalige meting was kan niets gezegd worden over het beeld tijdens de rest van het jaar of seizoen. Dit kan bijvoorbeeld gezorgd hebben voor een lagere meting in het beeld van het groen omdat het maaien later in de maand nog zou plaatsvinden.

Wat betreft de technische kwaliteit van de verschillende arealen ligt het groen er in het algemeen goed bij. De technische kwaliteit blijft het meest achter als het gaat om kale plekken in het groen. Voor het meubilair geldt dat de technische kwaliteit gemiddeld voldoet, maar er af en toe incidenten zijn die vervolgens afgehandeld worden. Op het gebied van wegen zijn er technische achterstanden die langzaam ingelopen worden.

Ontwikkelingen

Beheer is in beweging. Voorheen werd het beheer vooral ingezet om de leefomgeving schoon, heel en veilig te houden. Op dit moment wordt dat gezien als basis en richt men het beheer meer op verschillende waarden die de leefomgeving kan hebben. De leefomgeving kan bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan het klimaat, toegankelijkheid, sociale cohesie, inclusiviteit, duurzaamheid, ecologie, etc. In de laatste tien jaar heeft er onder andere een omslag plaatsgevonden binnen het groenbeheer. Daar waar vroeger alles (mede met behulp van glyfosaat) alles 'netjes' en 'schoon' gehouden werd, is er tegenwoordig veel meer aandacht voor ecologie en biodiversiteit. Het zorgt voor een ander beeld van het openbaar groen. Dit wordt door een gedeelte van de inwoners als rommelig ervaren, maar door een ander gedeelte van de inwoners juist als verrijking gezien. Daarnaast wordt er ook gewerkt aan circulair beheer van de openbare ruimte door het hergebruik van materialen.

Door deze ontwikkeling is het ook minder gebruikelijk om vanuit elke beheerdiscipline zoals groen, wegen en riolering apart naar de leefomgeving te kijken. Voor het beheer op waarden is een integrale blik nodig, waarbij de verschillende disciplines samen aan de slag gaan om waarde toe te voegen aan de leefomgeving. Met dit IBOR maken we een begin met het sturen op waarden van de leefomgeving in de gemeente Kaag en Braassem.

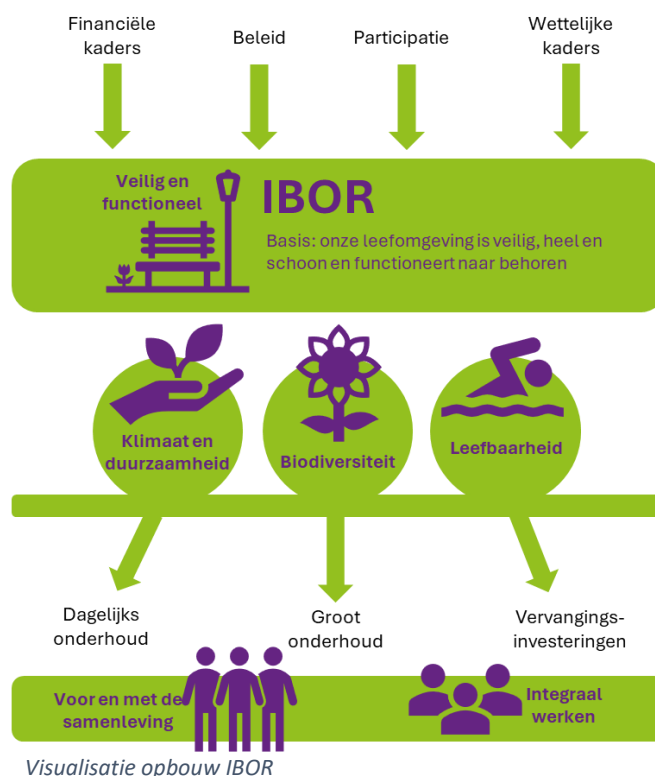
3. Ambities en doelen

Dit hoofdstuk beschrijft de ambities en doelen voor het integraal beheer van de leefomgeving. Dit is gebaseerd op de voorgaande hoofdstukken en alles wat is opgehaald in het voortraject. Het beheer van de leefomgeving moet bijdragen aan de gemeentelijke ambities en wettelijke kaders voor een veilige, veerkrachtige, toegankelijke en duurzame leefomgeving. De ambities borduren voort om de omgevingsvisie en het CUP en zijn: veilig en functioneel, leefbaarheid en recreatie, klimaat en duurzaamheid, biodiversiteit en voor en met de samenleving.

Om integraal samen te kunnen werken aan een veilige, veerkrachtige, toegankelijke en duurzame leefomgeving zijn integrale ambities en doelen van belang. De ambities voor de leefomgeving komen voort uit financiële en wettelijke kaders, het huidige beleid en input van de beheerders en medewerkers van de buitendienst. Onze basisambitie voor de leefomgeving is dat die veilig en functioneel is. Daarnaast zijn er drie waarden die samen beschrijven waar we ons de komende jaren op richten in het beheer en onderhoud van de leefomgeving:

- ❖ Klimaat en Duurzaamheid
- ❖ Biodiversiteit
- ❖ Leefbaarheid

Naast ambities voor de leefomgeving hebben we ook ambities die ingaan op hoe we het beheer en onderhoud organiseren. De komende jaren zetten we in op integraal samenwerken (zie [Hoofdstuk 6: Organisatie](#)), voor en met de samenleving. Hiernaast is dit visueel weergegeven.

De ambities voor deze waarden maken we in de volgende hoofdstukken concreet op basis van de verschillende soorten onderhoud, beheerdisciplines, financiën en organisatie. De gemeente kiest er daarin voor om:

- De beschikbare financiële middelen optimaal te verdelen, waarmee zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de vijf ambities.
- Voor het bepalen van de ambities op onderhoudsniveau beeldkwaliteit te gebruiken.
- Integraal te werken, financieren en plannen.

Veilig en functioneel

Voor de leefbaarheid van de leefomgeving wordt veilig en functioneel als basisprincipe gebruikt. We hebben het dan over een leefomgeving die veilig, heel en schoon is. Het gaat er onder andere om dat mensen behoeft worden voor gevaarlijke situaties en zich beschermd en op hun gemak voelen. Dit wordt beïnvloed door de inrichting, het onderhoud en het gebruik van de ruimte. Functionaliteit van onder andere meubilair en wegen dragen bij aan het gevoel van veiligheid van inwoners. Een

functionele leefomgeving betekent daarnaast dat wonen, werken, recreëren en sociale interactie goed op elkaar zijn afgestemd en effectief functioneren.

Over vier jaar is onze leefomgeving zowel fysiek als sociaal veilig(er). De leefomgeving is praktisch en toegankelijk ingericht. We zetten in op een veilige en functionele gemeente waarin iedereen zich prettig voelt en vrij kan bewegen. Alle losse elementen, zoals meubilair, verharding en verlichting, in onze leefomgeving zijn voldoende schoon en heel. Wegen, groen en ontmoetings- en speelplekken functioneren goed en voorzien in de behoeften van de inwoners.

Ambities

- De leefomgeving is veilig, met name in woongebieden.
- Alle kernen in de gemeente zijn bereikbaar, toegankelijk en verkeersveilig.
- Alle losse elementen, zoals meubilair, verharding en verlichting zijn voldoende heel en schoon.
- Voor de beeldkwaliteit ligt het ambitieniveau gemiddeld op B. Dit verschilt per gebiedstype en beheerdiscipline.

Klimaat en duurzaamheid

Klimaat en duurzaamheid zijn niet meer weg te denken uit het beheer van de leefomgeving. Klimaatverandering krijgt wereldwijd steeds meer aandacht en raakt ook onze gemeente. Door de opwarming van de aarde verschuiven weerpatronen, waardoor we steeds vaker te maken krijgen met extreem weer zoals hevige regenbuien, hittegolven, droogte en overstromingen. Deze veranderingen hebben ingrijpende gevolgen voor onze leefomgeving, infrastructuur en gezondheid. Het is daarom cruciaal om klimaatadaptieve beheermaatregelen te integreren, zodat we onze gemeente weer-

baar maken tegen de impact van klimaatverandering en de leefbaarheid voor onze inwoners kunnen waarborgen. Duurzaamheid heeft in het beheer van de leefomgeving voornamelijk betrekking op circulariteit. Een circulaire leefomgeving is een systeem waarin we spullen en diensten zo maken en gebruiken dat we geen onnodige schade toebrengen aan de natuur. Het betekent het ontwerpen, aanleggen, beheren en onderhouden op een manier die hergebruik van materialen bevordert. Denk aan het hergebruiken van afval, onderdelen van meubilair, verschillende verhardingen en grond.

Over vier jaar is onze leefomgeving beter voorbereid op de uitdagingen van klimaatverandering. Door slimme inrichting en beheer van onze leefomgeving hebben we minder wateroverlast, hittestress en droogte. Er is meer groen, zoals bomen en planten, die helpen om water op te nemen en schaduw en verkoeling te bieden. Door een geïntegreerde aanpak maken we onze gemeente veerkrachtiger en beter voorbereid op de diverse gevolgen van klimaatverandering. Wat betreft duurzaamheid streven we naar een circulaire openbare ruimte, zowel op het gebied van inrichting als beheer. We focussen op het hergebruik van materialen, met als speerpunt besparing, zuinigheid en afvalreductie. We richten in met herbruikbare materialen en bij onderhoud dragen we zorg voor de vrijgekomen materialen zodat we die opnieuw kunnen gebruiken. Zie ook LIOR 8 in de externe bijlage.

Ambities

- Onze leefomgeving heeft minder last van bodemdaling.
- Er is minder overlast van extreme weersomstandigheden, zoals wateroverlast
- Onze inwoners en dieren hebben minder last van hittestress en droogte.
- We kopen waar mogelijk circulair in.
- We reduceren en hergebruiken materialen die vrijkomen bij onderhoud en vervanging.

Biodiversiteit

Biodiversiteit gaat over de variatie van leven in een gebied, zoals verschillende soorten planten, dieren en ecosystemen. Met ecosystemen bedoelen we de wisselwerking tussen organismen en hun omgeving. Denk hierbij aan een park, vijver of zelfs een grote boom. Dankzij de variatie in soorten blijft de natuur in evenwicht. Een grote biodiversiteit zorgt daarmee voor het produceren van zuurstof, afbreken van dode planten en dieren, bestuiven van planten, zuiveren van water en beheersen van plagen. Hoewel biodiversiteit een apart thema is, hangt het sterk samen met klimaatadaptatie.

Over vier jaar is de leefomgeving in onze gemeente een plek waar ruimte is voor ecologische waarde en biodiversiteit. Er is dan een groen-blauw netwerk in de gemeente dat verschillende groengebieden en parken verbindt. De inrichting en het beheer is gericht op variatie in soorten bloeiende planten en bomen, en meer bestuivers, insecten en andere dieren.

Ambities

- We zorgen voor zo veel mogelijk groen-blauwe verbindingen tussen alle groene gebieden en parken.
- Onze verschillende groenarealen dragen bij aan biodiversiteit: Onze oevers zijn zoveel mogelijk natuurlijk en onze bermen zijn bloemrijk. Ons bosplantsoen heeft veel gelaagdheid. Onze bomen hebben genoeg ruimte om groot te worden.
- Onze plantsoorten zijn waar passend inheems, gevarieerd en droogtebestendig.
- Dieren hebben altijd schuilmogelijkheden en bestuivers en insecten kunnen jaarrond bloeiende planten en ander voedsel vinden.
- Als basis voor de biodiversiteit hebben we een gezond bodemleven.

Leefbaarheid

De leefomgeving heeft een belangrijke maatschappelijke rol. Je kunt er recreëren, spelen, sporten, wandelen, op een bankje zitten, je huisdier uitlaten of op een andere manier ontspannen. Kortom, je kunt van de leefomgeving genieten. Alle mogelijkheden daartoe, zoals bewegen, ontspannen en ontmoeten, hebben invloed op ons welzijn. Leven in een groene omgeving zorgt ervoor dat mensen mentaal en fysiek gezonder zijn. Groene, blauwe en andere ontmoetingsplekken bieden goede kansen en mogelijkheden om recreatieplekken en sociale verbindingen tot stand te brengen. Een leefbare leefomgeving betekent ook dat deze toegankelijk is voor alle inwoners, ongeacht eventuele beperkingen.

We zetten de komende jaren in op het versterken van de leefbaarheid en recreatie. We behouden de groene en blauwe structuren en dit netwerk nodigt uit tot het varen, fietsen en wandelen door de gemeente. In de groene buitenruimte komt iedereen samen om te genieten van groen, te recreëren en elkaar te ontmoeten. Kinderen ontmoeten elkaar op speelplekken. Hierdoor draagt de leefomgeving bij aan de leefbaarheid en gezondheid van al onze inwoners.

Ambities

- We hebben een aaneengesloten netwerk van wandel- en fietspaden en in onze groene buitenruimte is ruimte voor bewegen en ontmoeten.
- Naast de traditionele speelplekken hebben we ook plekken waar je met natuurlijke materialen kunt spelen.
- In het beheer houden we rekening met allergieën die veroorzaakt worden door onze beplanting.
- Onze waterkwaliteit van recreatiewater is hoog en er zijn voldoende openbare watertappunten.

Voor en met de samenleving

Voor en met de samenleving

Een fijne leefomgeving zorgt voor verbinding in de gemeente. Voor en met de samenleving betekent dat bewoners en vrijwilligers actief deelnemen aan het verbeteren en onderhouden van hun omgeving. Dit kan onder andere door mee te helpen via buurt- of wijkorganisaties, door zelf speelplekken, plantsoenen of groenstroken te onderhouden of door bij te dragen aan educatieve voorzieningen. Daarnaast kan de gemeente participatie onder inwoners bevorderen met betrekking tot beslissingen over het beheer van de leefomgeving. Actieve betrokkenheid van inwoners bij de planning en uitvoering van beheermaatregelen zorgt vaak voor een gevoel van verantwoordelijkheid voor de (sociale en fysieke) leefomgeving.

Over vier jaar zijn onze inwoners actief betrokken bij het onderhoud en de verbetering van de leefomgeving. Door hen de mogelijkheid te geven om zelf bij te dragen en samen te werken aan het behoud van educatieve en (groene) plekken, creëren we een sterke gemeenschap die samen zorgt voor een prettige, veilige en waardevolle leefomgeving. Participatie en communicatie zijn belangrijke onderdelen van de beheeraanpak en vraagt blijvende aandacht. Om zoveel mogelijk mensen uit de samenleving te bereiken, communiceren we op verschillende manieren met betrekking tot o.a. taal en communicatiekanalen. We gaan met inwoners aan de slag met klimaatadaptatie en duurzaamheid en hen informeren over de nieuwe beheeraanpak en wat dit betekent voor de leefomgeving. Zie ook de Participatieleidraad in de externe bijlage.

Ambities

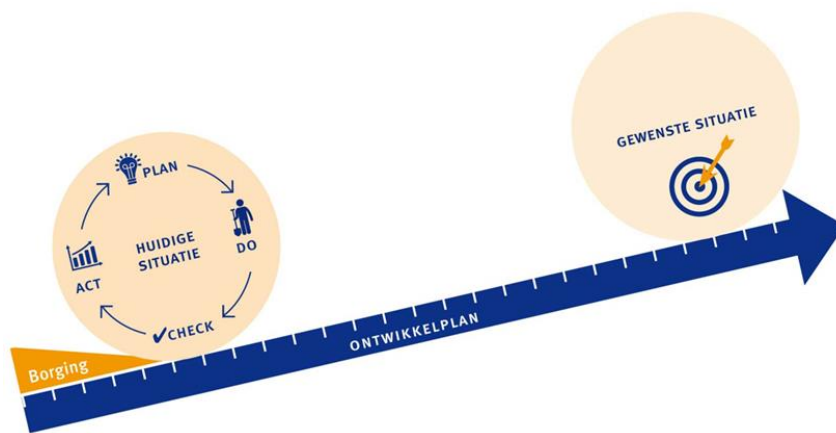
- Inwoners zijn betrokken bij het beheer en de keuzes die hiervoor gemaakt worden.
- Onze inwoners zijn zich bewust van het belang van groen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.

4. Beheeraanpak

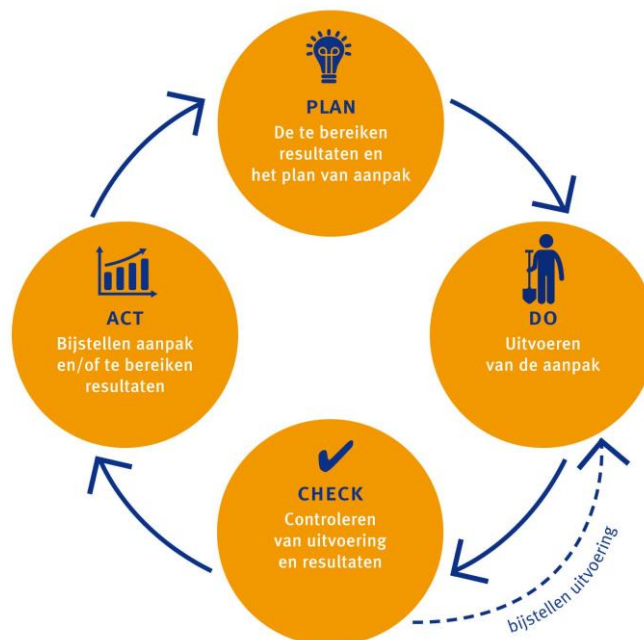
Dit hoofdstuk gaat in op hoe we de ambities en doelen in de komende jaren gaan toepassen op de leefomgeving van Kaag en Braassem. Dit doen we op basis van de PDCA-cyclus. Deze cyclus heeft vier onderdelen: Plan, Do, Check en Act. Eerst beschrijven we hoe we het onderhoud plannen, daarna hoe we de ambities meeneemen bij het uitvoeren. Vervolgens gaan we in op de monitoring en sturing en bijbehorende kritische prestatie indicatoren (KPI's). Als laatste beschrijven we hoe we bijsturen op basis van actuele ontwikkelingen.

We werken volgens het principe van plan, do, check, act; de PDCA-cyclus (ook wel Deming-cirkel genoemd). Werken volgens deze aanpak zorgt ervoor dat de juiste stappen worden genomen om de doelen te realiseren. Ook zorgt het ervoor dat er continu wordt gekeken hoe zaken beter en slimmer kunnen of wat er eventueel nodig is om bij te sturen. Zeker in het beheer is dit belangrijk, omdat beleid, budget of de omstandigheden kunnen veranderen.

Aan de hand van de Deming-cirkel kun je gestructureerd toewerken naar de gewenste situatie. Voor het beheer van de leefomgeving in de gemeente Kaag en Braassem is de gewenste situatie een veilige, veerkrachtige, toegankelijke en duurzame leefomgeving. De Deming-cirkel bestaat uit vier stappen (PDCA) die steeds weer doorlopen moeten worden. Om vooruit te komen en niet achteruit te gaan, is het belangrijk dat er sprake is van borging. Het opstellen en vastleggen van dit IBOR is daar een voorbeeld van.

Afbeelding 6: Deming-cirkel en PDCA-cyclus

Afbeelding 7: PDCA Cirkel

Uitgangspunten

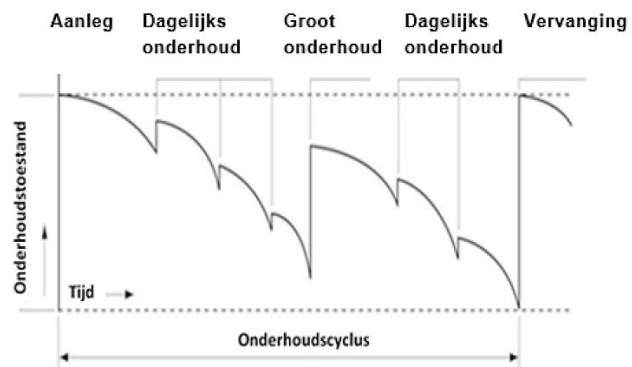
- De gemeente voorkomt kapitaalvernietiging. Het maken van meer kosten wordt voorkomen, omdat (klein) onderhoud op tijd wordt uitgevoerd.
- De gemeente zoekt steeds meer mogelijkheden om ook andere ambities en doelstellingen waar te maken in of door de leefomgeving.
- We maken zo veel mogelijk werk-met-werk.
- De basis voor het beheer van de leefomgeving ligt in functionaliteit en veiligheid. Daar bovenop zetten we in op de waarden Klimaat & duurzaamheid, biodiversiteit en leefbaarheid.

Beheercyclus

Alle beheeronderdelen hebben een bepaalde levensduur, zowel in technisch als in maatschappelijk en economisch opzicht. Nadat het gebied is aangelegd, is in eerste instantie alleen sprake van *dagelijks onderhoud*. Dat zijn regelmatig terugkerende werkzaamheden gericht op de verzorging van groen en verharding op basis van de beeldkwaliteit.

Na verloop van tijd gaan voorzieningen (gestaag) achteruit en is *groot onderhoud* nodig; dat zijn maatregelen gericht op het langdurig en duurzaam in stand houden van de voorziening. Deze worden verricht op basis van inspecties en een meerjarenplanning. Denk daarbij aan reparaties, snoei, etc. Afhankelijk van de gewenste levensduur wordt er een aantal keren groot onderhoud uitgevoerd, totdat groot onderhoud niet meer toereikend is en de beheeronderdelen aan *vervanging* toe zijn. Bijvoorbeeld in de vorm van vernieuwing, een herinrichting of reconstructie. Per beheeronderdeel verschilt de levensduur: het riool of een boom gaat in de regel langer mee dan een plantvak.

Bij uitstel van vervanging zal langer en vaker dagelijks onderhoud en groot onderhoud nodig zijn (hogere kosten) om de kwaliteit op peil te houden. Andersom zal bij het achterblijven van dagelijks en groot onderhoud eerder vervanging nodig zijn. Er is een duidelijke relatie aanwezig tussen dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Afbeelding 8 laat de onderhoudscyclus zien.

Afbeelding 8: Onderhoudscyclus

PLAN/Plannen

Onder 'plan' vallen de te bereiken resultaten, in dit geval geordend per beheerdiscipline. Deze worden per beheerdiscipline verder uitgewerkt in bijvoorbeeld beheerplannen. Onderdeel daarvan is ook het maken van een integraal meerjaren-investeringsprogramma. Deze loopt tot 2030. Op basis van die globale planning wordt een integrale en specifieke planning voor het groot onderhoud en de vervangingen gemaakt, namelijk een gedetailleerde planning voor het komende jaar en een globale planning voor de komende jaren. De integrale opgaven gelden voor alle beheerdisciplines inclusief riolering en civiele kunstwerken. Omdat de financiën van die twee disciplines niet meegenomen zijn in dit plan zijn voor hen ook geen specifieke opgaven uitgewerkt. Wel zijn de integrale ambities, opgaven, werkwijzen en processen op hen van toepassing. Dit om een integrale werkwijze te garanderen. Voor een aantal opgaven zijn Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) geformuleerd. Het doel hiervan is om de resultaten meetbaar te maken zodat bij een evaluatie van het IBOR beoordeeld worden of de opgaven voldoende geïmplementeerd worden. Niet elke opgave is geschikt om te koppelen aan een KPI, het is van belang deze opgaven wel mee te nemen in de evaluatie en uitwerking van dit IBOR.

Een gedegen manier van plannen is een voorwaarde voor de gemeente om zowel de interne opdrachtgever (politiek/directie) als de inwoners te kunnen informeren over verwachtingen, voortgang en realisatie. Essentieel hiervoor is een betrouwbare planning voor dagelijks en groot onderhoud en een goede service. Integraal plannen betekent vooral de afstemming tussen de verschillende vakdisciplines, maar ook tussen uitvoerende ploegen en derden.

Integrale Opgaven

Ambitie	Opgave	KPI
We stemmen de werkzaamheden van verschillende beheerdisciplines op elkaar af	Gezamenlijk een specifieke planning maken per jaar op basis van het meerjaren-investeringsprogramma	We stellen elk jaar een integrale planning op
De leefomgeving is veilig, heel en schoon	Beheren op basis van inspecties en beeldkwaliteit	
Onze leefomgeving heeft minder last van bodemdaling	Onder andere voorbelasting blijven toepassen	
We kopen waar mogelijk circulair in	Afstemmen met aannemers en inkoopbeleid	Circulaire voorwaarden gebruikt
We reduceren en hergebruiken materialen die vrijkomen bij onderhoud en vervanging	Bij inkoop van materialen en het gebruik van materialen en grondstoffen handelen we volgens de R-ladder. We onderzoeken ook de mogelijkheden voor een gronddepot bij groot onderhoud en vervanging.	R-ladder toegepast
Als basis voor de biodiversiteit hebben we een gezond bodemleven	Werkzaamheden in de bodem op elkaar afstemmen	
Inwoners zijn betrokken bij het beheer en de keuzes die hiervoor gemaakt worden.	Communiceren over veranderingen in dagelijks onderhoud	
	Participatie over vervanging	
Onze inwoners zijn zich bewust van het belang van groen voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.	Communiceren over maatregelen die inwoners en particuliere bedrijven kunnen nemen op het gebied van biodiversiteit en klimaat	
	Communiceren over de effecten van maatregelen ten behoeve van biodiversiteit en klimaatadaptatie op het beeld van de openbare ruimte	

Opgaven per Beheerdiscipline

Wegen

Ambitie	Opgave	KPI
De leefomgeving is veilig	Kapotte verhardingen die niet aan de inspectie voldoen verhelpen.	Er is niet tot nauwelijks achterstallig onderhoud
Alle kernen zijn bereikbaar, toegankelijk en verkeersveilig	Veiligheid op verkeersknelpunten verbeteren	Alle onveilige verkeersknelpunten uit het CUP zijn opgelost

	Het aantal 30km/uur-wegen uitbreiden voor betere doorstroming van het verkeer	We hebben 30% meer 30km/uur-wegen in de kernen.
Verharding is voldoende heel en schoon	Onkruid en vuil op wegen aanpakken	
Verharding is toegankelijk	Herstellen, egaliseren en/of verbreden van stoepen.	
Er is minder wateroverlast	Wateroverlast locaties in kaart brengen en maatregelen aan koppelen.	We hebben alle wateroverlast locaties in kaart en hebben maatregelen hiervoor
Onze inwoners en dieren hebben minder last van hittestress	Verharding wordt waar mogelijk vervangen door open verharding of hittebestendig en schaduwrijk groen.	4 are omvormen naar groen of open verharding
We zorgen voor groen-blaauwe verbindingen tussen alle groene gebieden en parken	Wegen en paden vergroenen/verblauwen	
We hebben een aaneengesloten netwerk van wandel- en fietspaden	We breiden de wandel- en fietspaden uit.	

Meubilair

Ambitie	Opgave	KPI
De leefomgeving is veilig	Het meubilair vormt geen veiligheidsrisico.	Het meubilair voldoet aan inspecties en de beeldkwaliteitsambitie
	Zorgen dat er bankjes zijn op koele en schaduwrijke plekken.	
	We zorgen altijd dat er geen schadelijke materialen worden gebruikt in meubilair dat we inkopen	
Meubilair is voldoende heel en schoon	Het meubilair op beeldkwaliteit onderhouden.	Al het meubilair wordt op beeldkwaliteit beheerd.
	De afvalbakken dragen bij aan het verminderen van zwerfafval en communiceren hierover naar inwoners	
In onze groene buitenruimte is ruimte voor bewegen en ontmoeten	Er zijn voldoende zitplekken, ontmoetingsplekken en sportplekken in de groene buitenruimte.	

Openbare Verlichting

<u>Ambitie</u>	<u>Opgave</u>	<u>KPI</u>
Verlichting is voldoende heel en schoon	Verlichting werkt goed.	We zorgen dat 95% van de verlichting werkt en schoon is.

Spelen

<u>Ambitie</u>	<u>Opgave</u>	<u>KPI</u>
De leefomgeving is veilig	Speeltoestellen en de omgeving erdoorheen vormen geen gevaar voor kinderen.	Alle speeltoestellen voldoen aan de veiligheidsinspectie
	Alle speeltuinen en accommodaties voor verenigingen zijn rookvrij.	
Speeltoestellen zijn voldoende heel en schoon	Speeltoestellen op beeldkwaliteit onderhouden.	We zorgen dat 95% schoon is.
Alle kernen in de gemeente zijn bereikbaar, toegankelijk en verkeersveilig.	Toegang tot speeltoestellen is voor iedereen toegankelijk.	70% van de speelaanleidingen zijn bereikbaar (zichtbaarheid, vindbaarheid en veiligheid)
Naast de traditionele speelplekken hebben we ook plekken waar je met natuurlijke materialen kan spelen	Natuurlijke speelplekken aanleggen of omvormen.	

Groen

<u>Ambitie</u>	<u>Opgave</u>	<u>KPI</u>
De leefomgeving is veilig		
Onze leefomgeving heeft minder last van droogte	We maken gebruik van droogtebestendige beplanting.	50% van onze beplanting is droogtebestendig
	We leggen wadi's en groene daken aan.	Bij elke reconstructie leggen we waar mogelijk wadi's aan
Er is minder wateroverlast	Vergroenen	Zie "vergroten van het aantal plantvakken en bomen"
Onze inwoners en dieren hebben minder last van hittestress	Er zijn genoeg koelteplekken voor mens en dier, bijvoorbeeld parken en groengebieden. Er zijn blauwe structuren waar dieren goed bij kunnen om te drinken.	Er is elke 300m een groene plek in woongebieden.

We zorgen voor groen-blauwe verbindingen tussen alle groene gebieden en parken	Nieuwe ontwikkelingen van groen-blauwe verbindingen sluiten zoveel mogelijk op elkaar aan.	
Onze groenarealen dragen bij aan biodiversiteit	Vergroten van het aantal plantvakken en bomen in woonwijken.	We hebben 4 are meer plantvakken en 100 extra bomen
	Onze oevers zijn zo veel mogelijk natuurlijk (in samenspraak met het waterschap)	20% van onze oevers zijn natuurlijk
	Onze bermen zijn bloemrijk	60% van onze bermen zijn bloemrijk.
	Ons bosplantsoen heeft gelaagdheid	60% van onze bosplantsoenen hebben gelaagdheid.
	Onze bomen hebben genoeg ruimte om groot te worden. Wortelopdruk wordt aangepakt door meer ruimte te creëren voor de boom.	
Onze plantsoorten zijn waar passend inheems, gevarieerd en hittebestendig	We gebruiken zoveel mogelijk verschillende beplanting die klimaatbestendig is, verschillende bloeitijden heeft en inheems is.	
Dieren hebben altijd schuilmogelijkheden en bestuivers en insecten kunnen jaarrond bloeiende planten en ander voedsel vinden	Op zo veel mogelijk plekken extensief maaien, sinusbeheer toepassen ('slingerend maaien') of begrazen.	
	In de bosplantsoenen en de groen-blauwe verbindingen maken we houtrillen. Ook kijken we naar mogelijkheden voor fauna passages, eco-duikers, boombruggen, hop-overs, bijen- en nestkasten en vissen- en vogelbossen.	
In het beheer houden we rekening met allergieën die veroorzaakt worden door onze beplanting	Beplanting mede op basis van allergeniciteit.	

DO/Doen

Onder 'Do' valt het doen, ofwel uitvoeren, van de opgaven die hierboven zijn uitgewerkt. Hiervoor is het belangrijk om de afweging te maken tussen dagelijks, groot en vervangingsonderhoud. Daarbij is het van belang om de kwaliteit van objecten, de kosten van onderhoud, de vervangingsplanningen en de werkelijke technische staat goed in beeld te hebben. Op deze wijze voorkom je onnodig vervangen of juist kapitaalsvernietiging. Onder het doen verstaan we ook het uitvoeren van de jaarlijkse planning. Dit is inclusief:

- Het verder uitwerken van de opgaven en uitgangspunten
- Samenwerken met de eigen dienst en aannemers
- Participatie
- Gedetailleerde planning opstellen en communiceren
- Uitvoeren van dagelijks en groot onderhoud en vervanging

Voor het uitvoeren van de participatie geldt dat we de participatieleidraad volgen. Bij dagelijks onderhoud gaan we voornamelijk informeren. Bij groot onderhoud en vervanging nodigen we inwoners uit om mee te denken en zoeken we het gesprek. Belangen van inwoners vinden we belangrijk en nemen we mee in de overwegingen bij het onderhoud en beheer van de leefomgeving. Die belangen zijn onderdeel van een bredere afweging tussen de verschillende aanwezige belangen. Het zijn uiteindelijk de beheerders die op basis van de participatieleidraad en de kaders beschreven in dit plan de belangen zullen afwegen en een beslissing nemen.

CHECK/Controleren

Onder 'Check' valt de inspectie en monitoring van de uitgevoerde opgaven en het reguliere onderhoud. De inspectie en monitoring vinden plaats om vast te stellen of de nagestreefde kwaliteit wordt gehaald en om daarop te kunnen bijsturen. Daarom is het van belang dat inspecties altijd worden gerapporteerd en geanalyseerd. Wanneer er wordt gekozen voor onderhoud in de leefomgeving op een bepaalde kwaliteit, is het belangrijk om voldoende informatie te hebben over de kwaliteit die daadwerkelijk wordt gehaald. Op die manier kan de gemeten kwaliteit worden vergeleken met de nagestreefde kwaliteit en kan er een actieplan worden gemaakt om achtergebleven kwaliteit weer op niveau te brengen. De borging van de kwaliteit vindt plaats door:

- Beeldkwaliteitsmeting volgens CROW-normen, viermaal per jaar.
- Technische inspecties
- Toezicht op het uitgevoerde beheer
- Meldingen
- Analyse van de resultaten door vergelijking met de beleidsdoelen en ambities.
- Rapportage in de paragraaf 'kapitaalgoederen' van de reguliere begrotingscyclus.
- Bijsturen in beleid, organisatie of middelen.

Beeldkwaliteit: De monitoring van de beeldkwaliteit van de leefomgeving vindt plaats met een technische beeldschouw (4x per jaar) en beleidsschouw (1x per jaar).

- Het doel van de technische beeldschouw is om te controleren of de uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden voldoen aan de gewenste beeldkwaliteit en om, indien nodig, de aannemer bij te sturen.
- Het doel van de beleidsschouw is met name om jaarlijks verantwoording af te leggen aan de raad over de kwalitatieve staat van de leefomgeving en eventuele afwijkingen ten opzichte van de gestelde kwaliteitseisen.

	Verzorgingsonderhoud	Technisch onderhoud	Herinrichting
Beeldmeetlatten zijn geschikt voor beleidsdiscussies over het gewenste beeldkwaliteitsniveau	X	X	X
Beeldmeetlatten zijn geschikt voor monitoring van de beeldkwaliteit	X	X	
Beeldmeetlatten zijn geschikt om kwaliteitsafspraken te contracteren (beeldbestekken)	X		

Afbeelding 9: Hoe pas je beeldmeetlatten toe? Bron: KOR 2023 (CROW)

Technische inspecties: Uit technische inspecties komen verschillende soorten zaken. Acute zaken, mits die klein zijn en de eigen dienst daarvoor uitgerust is, pakt de eigen dienst op. Overige zaken worden meegenomen in de planning voor groot onderhoud en vervanging.

Meldingen: Als er meldingen binnenkomen over schade worden deze geverifieerd en opgelost. Het probleem kan direct opgelost worden, maar het kan ook om grote schade gaan, waarbij groot onderhoud of vervanging van toepassing is dat ingepland moet worden.

Eigen waarneming: Beheerders kunnen eigen waarnemingen maken als zij zien dat er ergens onderhoud nodig is of er een onderdeel van de leefomgeving is beschadigd. Hier wordt melding van gemaakt waarna acties worden ondernomen om onderhoud in te plannen of schade op te lossen.

ACT/Acteren

De 'Act' stap gaat om het actie ondernemen aan de hand van de resultaten van de 'Check' stap. Het gaat om het bijsturen van aannemers, aanpassen van plannen en oplossen van meldingen.

Jaarlijks vindt er een herijking plaats van de arealen. De effecten hiervan (bijvoorbeeld door omvormingen, nieuw areaal, etc.) worden vertaald in het beheer, de budgetten en begroting. Daarbij worden ook elk jaar de budgetten geïndexeerd.

Ontwikkellocaties

Zodra bekend is dat er een gebied (her)ontwikkeld wordt, gelden de volgende uitgangspunten:

- Als het gebied van de gemeente is, wordt het tot aan de herontwikkeling 'gewoon' beheerd.
 - Uitzondering daarop: groot onderhoud en omvorming vinden niet plaats vanaf twee jaar tot de herontwikkeling, tenzij dit noodzakelijk is voor de veiligheid.
- De leidraad inrichting openbare ruimte (LIOR) geldt als uitgangspunt voor de inrichting van de leefomgeving.
- Vóór de (her)ontwikkeling moeten de effecten op het beheer in beeld zijn en afgestemd met de gemeente.
- Tijdens de (her)ontwikkeling wordt het gebied uit het reguliere beheer gehaald.
- Na de (her)ontwikkeling vindt er een oplevering plaats aan de gemeente, inclusief de revisie.

Na de 'Act' stap gaat de cyclus weer door naar de 'Plan' stap en wordt het plan en de jaarlijkse planning aangepast op basis van de opgehaalde informatie uit de cyclus.

5. Financiën

Dit hoofdstuk beschrijft wat het beheer van de openbare ruimte kost en welke budgetten beschikbaar zijn. Er zijn twee scenario's doorgerekend namelijk het huidige scenario en het scenario gekozen door de Raad (scenario Raadssessie).

Beschikbare middelen

Als we kijken naar de beschikbare middelen (begroting 2024-2027) dan bestaan deze uit drie onderdelen namelijk:

- Exploitatiebudgetten → ca. € 6.583.000,-
- Investerings → ca. € 2.066.000,- (wegen en civiele kunstwerken)
- Salarissen eigen dienst (uitvoering Beheer en onderhoud) → 2.285.000,-

Totaal: € 10.934.000,-

Gemiddeld is dus in de periode 2024-2027 ca. 11 miljoen beschikbaar voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte (excl. inflatiecorrecties). Het overzicht van de totaal beschikbare budgetten staan per discipline in de tabel hiernaast. De ca. 11 miljoen bestaat uit ca. 6,7 miljoen aan kosten die areaal/beeldkwaliteit gebonden zijn. De overige 4,3 miljoen zijn kosten die één op één zijn opgenomen. Bijvoorbeeld projecten, rentes, belastingen, verzekeringen enz. Deze posten zijn **niet** areaal/beeldkwaliteit gebonden.

Vanuit de BBV is het nodig onderscheid te maken tussen verschillende kostensoorten, namelijk: dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen. Hier zitten bepaalde voorwaarden aan, maar er is ook ruimte voor eigen keuzes. Waar de uitputting van deze kostensoorten wordt gedaan (exploitatie of investering) is verschillend.

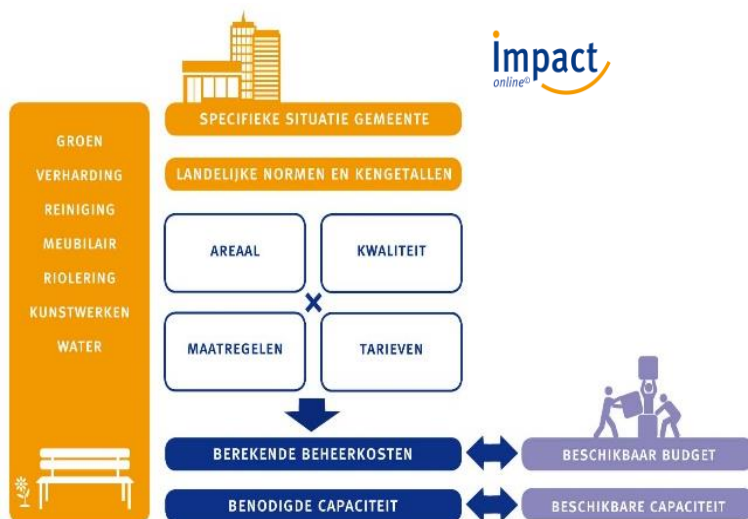
Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten		
Datum: 19-08-2024		
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Huidige situatie		
		Beschikbare middelen
Totaal		€ 10.934.892
GROEN		€ 1.764.839
VERHARDING		€ 3.751.437
WATER		€ 328.539
MEUBILAIR		€ 76.720
OPENBARE VERLICHTING		€ 407.969
RECREATIE		€ 51.796
REINIGING		€ 251.903
OVERIG		€ 4.301.690

Per discipline kan het ene type onderhoud uit de exploitatie betaald worden en de ander uit de investeringen. Voor de disciplines die doorgerekend zijn geldt dat er alleen voor wegen een investeringsbudget aanwezig is. Voor civiele kunstwerken is ook een investeringsbudget aanwezig. Voor de vergelijking is in overleg met de gemeente Kaag en Braassem besloten om de financiën van riolering niet in het IBOR op te nemen en civiele kunstwerken één op één. Dit betekent dat civiele kunstwerken onderdeel is van de ca. 4,3 miljoen (niet areaal/beeldkwaliteit gerelateerde kosten).

Voor de disciplines groen, water en openbare verlichting geldt dat vervangingen op dit moment uit de exploitatie budgetten betaald worden. Voor meubilair en recreatie (speelvoorzieningen) geldt dat er helemaal geen geld voor vervanging is. Dit wordt uit projecten betaald. Deze nemen we aan de benodigde kant dan ook niet mee.

Benodigde middelen

Om scenario's op te kunnen stellen moet er een vergelijking gemaakt worden tussen de beschikbare middelen en de benodigde middelen op basis van het huidige areaal en kwaliteitsniveau. Voor de doorrekening van de benodigde middelen is gebruik gemaakt van het interactieve reken- en sturingsmodel Impact Outside®.

Afbeelding 11: Impact Outside, waarmee de theoretische doorrekening is gedaan

Impact Outside

Dit model maakt de kosten-consequenties per onderhoudsonderdeel inzichtelijk. Het is gebaseerd op landelijke kengetallen, waaronder de IMAG-normen, GWW-normen en de uitgangspunten van de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2023 (KOR). Dit model is daarom een theoretisch model. Het model berekent de integrale levenscycluskosten. Daarbij is rekening gehouden met specifieke gebiedseigen zaken zoals areaal, grondsoort, vervuilingssnelheid en stedelijkheidsklasse. Hiermee wordt inzichtelijk welke budgetten benodigd zijn per beheergroep voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Daarbij is van de levenscycluskosten uitgegaan. Dit zijn de kosten die jaarlijks gemiddeld nodig zijn voor alle typen onderhoud over de gehele levensduur van de objecten. De levenscycluskosten kijken niet naar de huidige staat van het areaal. Daarvoor zijn de (twee) jaarlijkse inspecties.

Appels met appels vergelijken:

- Het sturingsmodel Impact online® berekent de benodigde kosten met behulp van landelijke kengetallen, waarbij specifieke werkpakketten gebruikt kunnen worden voor alle disciplines, zoals groen, wegen, riolering, openbare verlichting enz. die Kaag en Braassem in beheer heeft. De CROW-gerelateerde werkpakketten zijn aangepast door plaatselijke situaties mee te nemen, zoals grondslag, vervuilingssnelheid en verkeersdruk.
- De onderdelen die normatief te berekenen zijn worden vergeleken. Zo worden kosten die niet norm en (beeld)kwaliteit gerelateerd zijn, bijvoorbeeld ten behoeve van gladheidsbestrijding, evenementen, e.d., maar ook posten als rente, huur ect. buiten de vergelijking gehouden. In het kostenoverzicht zijn deze posten één op één meegenomen als aanvullende taken.

Uitgangspunten voor het inrichten van Impact Outside

- Doorrekening op basis van dagelijks- en groot onderhoud en de gemiddelde vervangingsreservering. Voor meubilair en recreatie (speelvoorzieningen) is de gemiddelde vervangingsreservering niet doorerekend. Dit omdat er in de praktijk geen investeringsbudgetten aanwezig zijn. Deze worden uit projecten betaald.
- Gerekend is met stedelijkheidsklasse 3 (gemiddelde omgevingsadressendichtheid van 1000 tot 1500 adressen per km²).
- Er is rekening gehouden met de grondslag (klei/veen).
- Specificaties per beheeronderdeel, bijvoorbeeld de leeftijdsopbouw bomen. Tijdens de interviews zijn deze besproken met de beheerders.

Kwaliteitsniveau

Om een juiste vergelijking te maken is het belangrijk de juiste uitgangspunten te gebruiken. Voor de doorrekening vanuit Impact Online is het huidige ambitieniveau gehanteerd.

Naam Huidig scenario						
Beheercategorie - Beheergroep	Centra	Woongebieden	Fietspaden	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Buitengebied
▷ GROEN	< B >	< B >	< B >	< C >	< C >	< C >
▷ VERHARDING	< B >	< B >	< B >	< C >	< C >	< C >
▷ WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
▷ MEUBILAIR	< B >	< C >	< B >	< C >	< C >	< C >
▷ OPENBARE VERLICHTING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ RECREATIE	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >

Afbeelding 12: kwaliteitsniveau huidige situatie

Areaal

Per gebied en beheergroep zijn de arealen aangeleverd door de gemeente. Deze arealen zijn gebruikt in de doorrekening. Om er zeker van te zijn dat de arealen en specificaties kloppen, zijn aanvullende gesprekken gevoerd met desbetreffende medewerkers. Zo is de input breed gedragen en staan de juiste gegevens in Impact Outside. Zie [Bijlage 4](#) voor de arealen.

Benodigde middelen

Op basis van bovenstaande uitgangspunten is de doorrekening gemaakt. In onderstaand overzicht is per discipline te zien welke budgetten benodigd zijn. Deze kosten gelden voor het jaar 2024 op basis van de huidige arealen. In de praktijk is het essentieel om de budgetten elk jaar aan te passen op basis van de jaarlijkse indexering en veranderende arealen.

Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten		
Datum: 19-08-2024		
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Huidige situatie		
		Benodigde middelen
Totaal		€ 11.063.278
GROEN		€ 1.601.006
VERHARDING		€ 3.781.788
WATER		€ 203.410
MEUBILAIR		€ 84.754
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000
RECREATIE		€ 98.090
REINIGING		€ 464.540
OVERIG		€ 4.301.690

Afbeelding 13: Benodigde budgetten o.b.v. Impact Outside

Benodigde vs. beschikbare middelen

In onderstaand overzicht is de vergelijking te zien. Een uitgebreid overzicht staat in [Bijlage 5](#).

Uit de theoretische vergelijking tussen de beschikbare middelen uit de exploitatiebegroting en de benodigde middelen op basis van areaal, gebiedsspecifieke kenmerken en kwaliteitsniveau komt het volgende:

Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten				
Datum: 19-08-2024				
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Huidige situatie				
		Benodigde middelen	Beschikbare middelen	Vershil
Totaal		€ 11.063.278	€ 10.934.892	€ -128.386
GROEN		€ 1.601.006	€ 1.764.839	€ 163.833
VERHARDING		€ 3.781.788	€ 3.751.437	€ -30.351
WATER		€ 203.410	€ 328.539	€ 125.129
MEUBILAIR		€ 84.754	€ 76.720	€ -8.034
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000	€ 407.969	€ -120.031
RECREATIE		€ 98.090	€ 51.796	€ -46.294
REINIGING		€ 464.540	€ 251.903	€ -212.637
OVERIG		€ 4.301.690	€ 4.301.690	€ -

Afbeelding 14: Benodigde versus beschikbare middelen huidige situatie

Het verschil t.o.v. het totaal is nihil (1,2%) en daardoor kan de conclusie getrokken worden dat beschikbaar vs. benodigd overeenkomt. Binnen de disciplines zitten wel verschillen, hiervoor zijn verschillende mogelijke verklaringen. Deze kunnen gedeeltelijk verklaard worden door de schouwresultaten. Gekeken naar de schouw wordt er onderhouden op een hoger beeldkwaliteitsniveau dan het ambitieniveau. Dit betekent ook dat er meer budget nodig is om op het hogere beeldkwaliteitsniveau te onderhouden terwijl de doorrekening uitgaat van het ambitieniveau. Verder zijn de afstanden tussen de kernen in de gemeente Kaag en Braassem groter dan gemiddeld, waardoor er meer reistijd nodig is dan de norm. Ook dit is een mogelijke verklaring voor de verschillen tussen het benodigde en het beschikbare budget per beheerdiscipline. Deze verschillen vragen om een verdere analyse van de budgetten. Hier moet op contractniveau gekeken worden hoe dit in elkaar steekt. Als naar de leefomgeving breed gekeken wordt dan is er voldoende budget aanwezig.

Scenario Raadssessie

Tijdens de raadsvergadering op 30 september 2024 heeft de Raad aan de knoppen mogen draaien. Dit om gevoel te krijgen bij de (financiële) effecten van bepaalde keuzes. Onderstaand scenario is de uitkomst van de avond geweest.

Beheercategorie - Beheergroep	Centra	Woongebieden	Fietspaden	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Buitengebied
▷ GROEN	< B >	< B >	< B >	< C >	< C >	< C >
▷ VERHARDING	< B >	< B >	< B >	< B >	< C >	< C >
▷ WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
▷ MEUBILAIR	< A >	< A >	< B >	< C >	< C >	< B >
▷ OPENBARE VERLICHTING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ RECREATIE	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▲ REINIGING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ AFVALBAKKEN	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ VUIL OP (HALF)VERHARDING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ NATUURLIJK VUIL OP (HALF)VERH	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ VUIL IN BEPLANTING	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ VUIL OP GRAS	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ NATUURLIJK VUIL BEPLANTNG-GF	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >	< B >
▷ ONKRUID OP VERHARDING	< B >	< B >	< C >	< B >	< B >	< B >

Afbeelding 15: Uitkomst Raadssessie

Ten opzicht van het huidige scenario zijn er een aantal ambities gewijzigd.

- Verharding op doorgaande wegen van een C naar een B niveau.
- Meubilair binnen de centra en woongebieden van een B naar een A niveau en voor het buitengebied van een C naar een B niveau.
- Onkruid op verharding op de fietspaden van een B naar een C niveau.

Deze keuzes leveren onderstaand financieel overzicht op. Ten opzichte van het huidige scenario is er een verschil van € 73.000,-. Ten opzichte van de begroting is er een verschil van € 201.000,-. Dit verschil is nog steeds nihil (1,8%). Zie [Bijlage 5](#) voor de uitgebreide tabel.

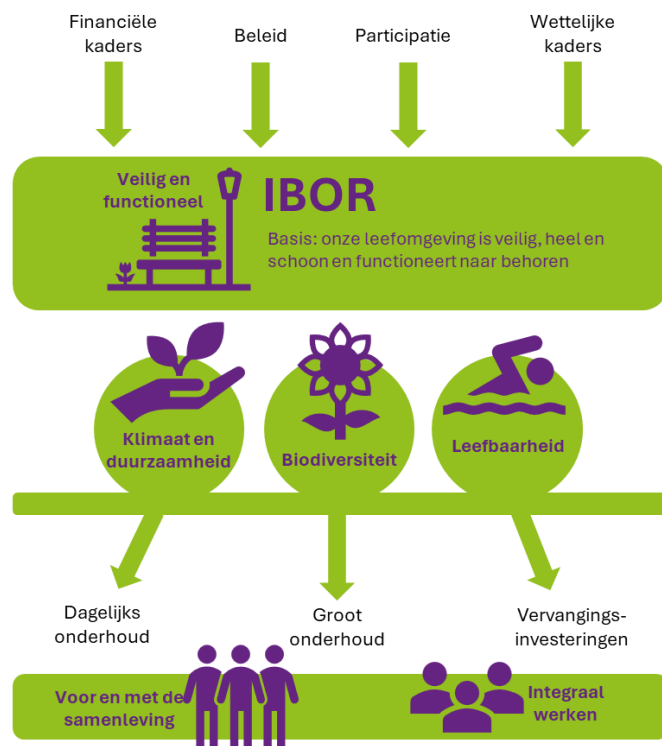
Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten				
Datum: 19-08-2024				
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Raadssessie				
		Benodigde middelen	Beschikbare middelen	Vershil
Totaal		€ 11.135.964	€ 10.934.892	€ -201.072
GROEN		€ 1.601.006	€ 1.764.839	€ 163.833
VERHARDING		€ 3.795.048	€ 3.751.437	€ -43.611
WATER		€ 203.410	€ 328.539	€ 125.129
MEUBILAIR		€ 145.180	€ 76.720	€ -68.460
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000	€ 407.969	€ -120.031
RECREATIE		€ 98.090	€ 51.796	€ -46.294
REINIGING		€ 463.540	€ 251.903	€ -211.637
OVERIG		€ 4.301.690	€ 4.301.690	€ -

Afbeelding 16: Vergelijking benodigde versus beschikbare budgetten Raadsscenario

6. Organisatie en vervolg

In dit afsluitende hoofdstuk gaan we kort in op wat er komt kijken bij integraal beheer en hoe uitvoering gegeven kan worden aan dit plan. Het gaat bijvoorbeeld om integrale afstemming binnen het beheerteam, met andere teams binnen de gemeente en met externen. Voor het vervolg is vooral de uitwerking van dit plan in verschillende beheerplannen en een meerjarenplanning van belang.

Het beheer is de verantwoordelijkheid van een grote groep mensen, in de buitendienst en op het gemeentehuis. Er wordt gewerkt in verschillende beheerdisciplines zoals groen en verharding. Hierbij is het belangrijk om te zorgen dat tussen deze domeinen en onderling in teams afstemming plaatsvindt. De leefomgeving bestaat niet uit losse onderdelen maar vormt over de verschillende domeinen heen één geheel. De gemeente Kaag en Braassem is relatief klein en de lijnen zijn kort. Alle beheertaken liggen nu in één afdeling. Hierdoor is het gemakkelijk af te stemmen. Maar ook dan is het belangrijk dat dit wel gebeurt en hierop wordt gestuurd. Een meer integrale samenwerking aan de leefomgeving is nodig, en daarbij is behoefte aan speciale aandacht voor klimaatadaptatie. Het is daarbij van belang klimaatadaptatie mee te nemen in alle facetten van het beheer en in de toekomst ook te verwerken in het LIOR.

Visualisatie opbouw IBOR

Het beheer van de leefomgeving staat niet op zichzelf en wordt beïnvloed door allerlei factoren van buitenaf. In de eerste plaats door andere afdelingen binnen de gemeente. Om met beheer de gewenste resultaten te behalen is goede samenwerking met de uitvoering essentieel. De beheerders zijn verantwoordelijk om duidelijk te communiceren over de kaders en doelen die zij stellen voor het beheer. De andere kant op is het ook belangrijk om bij de uitvoerders informatie op te halen over de situatie buiten en of er nog bijsturing nodig is. Daarnaast zijn er ook andere beleidsvelden die raakvlakken hebben met het beheer die op het eerste gezicht misschien niet evident zijn. Het Sociaal Domein en Samenleving zijn hier voorbeelden van. Juist door samen te werken met dit soort andere beleidsvelden kan het beheer en de herinrichting beter afgestemd worden op de behoefte van inwoners.

Er zijn een aantal externe partijen waarmee wordt samengewerkt in de leefomgeving. Hieronder staan deze benoemd, plus de rol die deze partij in het beheer van de leefomgeving heeft.

Nutsbedrijven: Samenwerking met de nutsbedrijven is essentieel omdat zij vaak in de ondergrond van de leefomgeving aan het werk zijn. Afstemming is belangrijk om werkzaamheden te combineren en tegelijkertijd te voorkomen dat de Leefomgeving onnodig open wordt gebroken.

Aannemers: De werkzaamheden in de leefomgeving die niet uitgevoerd worden door de eigen dienst, worden vaak uitgevoerd door aannemers. Belangrijk is dat zij ook de kaders van het IBOR meekrijgen en dat er gestuurd en gemonitord wordt op hun werkzaamheden.

Vervolg

Het IBOR geeft een integrale beheerstrategie voor de kapitaalgoederen. De beheerplannen per asset geven nadere invulling aan het beheer van specifieke kapitaalgoederen. De beheerdoelen die voor het integrale beheer van de assets worden gesteld, zijn het uitgangspunt voor de komende jaren. Jaarlijks wordt de voortgang op de gestelde doelen voor het beheer en onderhoud aan de kapitaalgoederen teruggekoppeld aan de raad via de P&C cyclus.

Onder het IBOR hangen de verschillende beheerplannen. Daarin staat specifiek per beheergroep (wegen, civiele kunstwerken, riolering, etc.) uitgewerkt wat de situatie is hoe het beheer van die elementen aansluit op de kaders uit het IBOR. In het LIOR staan technische uitgangspunten voor aanleg van nieuwe leefomgeving. Uiteraard sluiten deze leidraad en het IBOR op elkaar aan.

Na twee jaar wordt een eerste **evaluatie** gehouden van dit IBOR. Zijn de maatregelen ingezet? Krijgt de integrale aanpak vorm? Wat is het effect van de maatregelen op de ambities en opgaven? Is er een verbetering te zien op de waarden? Na vier jaar volgt een uitgebreidere evaluatie en eventuele bijstelling. Dan moet het IBOR ook opnieuw worden vastgesteld.

Bijlage 1: Kaders

Op het beheer van de openbare ruimte en specifiek de gebieden van de gemeente Kaag en Braassem zijn verschillende wetten en richtlijnen van toepassing. Hieronder een overzicht van de belangrijkste kaders:

- Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV)
- Arbowet
- Besluit Bodemkwaliteit
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)
- Burgerlijk Wetboek – Risicoaansprakelijkheid en Schuldaansprakelijkheid
- Bouwbesluit 2012
- Bouwstoffenbesluit
- Crisis- en herstelwet
- CROW
- Diverse richtlijnen en normen vanuit CROW, Rioned, KIWA, NEN
- Eurocode
- Gemeentewet
- Grondwet
- KIWA
- Omgevingswet (o.a. Wabo, Wm, Wro, Bro, Bkl, Bal, Bbl) Waterwet
- Participatiewet
- VN-verdrag Handicap
- Wet Bodembescherming
- Wet Geluidshinder
- Wet Publieke gezondheid
- Woningwet
- Zorgplicht

Kaag en Braassem is een beleidsarme gemeente, toch zijn er wel een aantal beleidsstukken die als kader dienen voor het IBOR.

Samen bouwen aan de toekomst van onze dorpen – Raad akkoord 2022-2026

In dit akkoord worden voor een aantal thema's ambities genoemd voor de volgende onderwerpen:

Omgevingsvisie: Fysiek en sociaal domein verbinden, schone, hele, veilige en toegankelijk openbare ruimte is basis voor leefbaarheid. Investeren in openbaar groen, o.a. voor de biodiversiteit en om te bewegen ontspannen en ontmoeten.

Verkeersveiligheid: alle kernen bereikbaar en veilig, uitbreiding aantal 30 km/uur, gedragsbeïnvloeding en duurzame mobiliteit – bevorderen OV, fiets en elektrisch rijden.

Recreatie: behouden van groene en blauwe structuur. Wandelen, fietsen en varen heeft prioriteit.

Duurzaamheid: energietransitie, warmtevisie, toekomstbestendigheid, klimaatadaptatie, waterberging, infiltratie. Besparing en zuinigheid is speerpunt duurzaamheidsbeleid. Reduceren afval en circulaire economie.

Samen bouwen we verder – CUP 2.0 2022-2026

In dit College Uitvoeringsprogramma (CUP) worden concrete aanknopingspunten voor het IBOR aangedragen. Onder andere het in beeld brengen van de staat van wegen, riolering en openbaar groen.

Klimaatadaptatie en Duurzaamheid: vergroenen openbare ruimte, ecologisch bermbeheer, verbeteren waterbeheer, bevorderen biodiversiteit, energie besparen, verminderen uitstoot en duurzame mobiliteit.

- Minder verstening en meer bomen incl. tiny forests
- Meer biodiversiteit incl. bloemrijke bermen en maaibeleid
- bodemdaling

Verkeersveiligheid en infrastructuur: onderhoud en verbetering van wegen, fietspaden en voetpaden.

Samen hebben zij als doel een veerkrachtige, veilige, toegankelijke en duurzame leefomgeving

Omgevingsvisie Kaag en Braassem 2024

Ook in de omgevingsvisie worden op basis van een aantal thema's maatregelen genoemd die betrekking hebben op de openbare ruimte:

Duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, groen

- Aanleg van groene infrastructuren zoals parken en groene daken om wateroverlast te verminderen.
- Implementatie van energiebesparende maatregelen en hernieuwbare energieprojecten.
- Inzicht krijgen en verbeteringen realiseren in de afvalstromen en het gebruik van materialen op de gemeentewerf.
- Inzetten op duurzaam inkopen en aanbesteden.
- Versterken van biodiversiteit, met name in het buitengebied. Het vergroten van biodiversiteit, met name in de bebouwde omgeving.
- Innovatief en duurzaam bodemgebruik.
- Leefomgeving klimaatadaptief inrichten.
- Het groen zoveel mogelijk behouden, vergroten of ontwikkelen, en uitbreiding van groenvoorzieningen.

Infrastructuur en mobiliteit

- Verbetering van fietspaden en voetgangersroutes en knelpunten.
- Ontwikkeling van slimme verkeerssystemen voor betere doorstroming en veiligheid, zoals een doorfietsroutenetwerk.
- Veiligheid in wijk of buurt vergroten

Recreatie en toerisme

- Ontwikkeling van recreatieve routes en voorzieningen zoals ontmoetingsplekken.
- Ondersteuning van toeristische initiatieven die de lokale economie stimuleren.
- Belang van recreatie voor gezondheid en welzijn van inwoners onderstrepen.

Participatie

- Actieve betrokkenheid van inwoners bij de planning en uitvoering van beheermaatregelen. Voelen zich verantwoordelijk voor (sociale en fysieke) omgeving.
- Inwoners ervaren zo min mogelijk belemmeringen in de openbare ruimte (OR). Voor alle inwoners biedt OR mogelijkheden tot ontmoeten, spelen en bewegen.
- Gebruik van bewonerspanels voor feedback en suggesties.

LIOR

Op dit moment geldt de LIOR 7 nog als beleid en kader voor het IBOR. De LIOR 8 wordt binnenkort vastgesteld en dan ook meegenomen als bijlage bij het nieuwe IBOR.

Leidraad participatie projecten 2023

"Participatie bij projecten is altijd nodig. We willen inwoners actief onderdeel laten zijn van de gemeente door meer samenhang in beleid te zoeken. We willen daarnaast extra aandacht aan het zo vroeg en passend mogelijk

betrekken van inwoners bij opgaven en projecten. We willen meer structuur en betere communicatie. Daarom wordt is “Leidraad Participatie Projecten Kaag en Braassem” (LPPK) ontwikkeld.”

Voor elke fase van het project en de bijbehorende werkzaamheden is beschreven of participatie gewenst is. Voor projecten gebiedsontwikkeling en reconstructies geldt dat iedere fase wordt afgesloten met een door de opdrachtgever vast te stellen fase-document. Op basis waarvan de opdrachtgever opdracht geeft de volgende fase in te gaan.

	Fase	Werkzaamheden	Producten	Participatie?
0	START-UP	Overleg	Startnotitie	Nee
1	INITIATIEF	Afbakening plangebied Verkenning van de opgave Projectplan en stakeholders analyse Beleidsinventarisatie	Projectopdracht Tekening plangebied Stake holders analyse Omgevingsnotitie	Nee Ja Nee Ja
2	DEFINITIE	Stedenbouwkundige schetsen Omgevingstafel gesprekken Financiële haalbaarheid (SSK / GREX) Communicatie Risico analyse Tijdsplan analyse Evaluatie participatie proces (zie bijlage)	Nota van Uitgangspunten Consultatie inwoners Stedenbouwkundig PVE Schets ontwerp Knelpunten scan Planning Bijlage evaluatie formulier	Nee Ja Ja Ja Nee Nee Ja
3	ONTWERP	Stedenbouwkundige ontwerpen Onderzoeken bestemming/ omgevingsplan Grondexploitatie (GREX) Contracten	Voorlopig Ontwerp (VO) Definitief Ontwerp (DO) Anterieure overeenkomst	Ja Ja Ja
4	VOORBEREIDING	Procedures Vergunningen Besluitvorming Aanbesteden	Inrichtingsplannen OR Bestekken Omgevingsplan Gunningbeslissing	Ja Nee Ja Nee
5	UITVOERING	Bouwrijp maken Uitgifte bouw kavels Start bouw of reconstructiewerk Woonrijp maken	V&G plan BLVC plan Opdracht aannemer	Nee Nee Nee Nee
6	BEHEER	Resultaat oplevering beheerders Overgedragen projectarchief Past performance Evaluatie met stakeholder	Opleverstaat Revisietekeningen Overdrachtsdocument Rapport	Nee Nee Nee Nee

Bijlage 2: Beeldkwaliteit

Ter verduidelijking van Beeldsystematiek vindt u hier een voorbeeld van de beeldsystematiek. Zo is niet alleen ons werkproces duidelijk, maar ziet u ook waarop onze waarderings zijn gebaseerd. Let op: een meting betreft altijd een momentopname.

Bij beeldgericht werken krijgt het sturen op beeldkwaliteit met behulp van beelden/foto's en normen de voorkeur boven het sturen op budgetten en frequenties. Met andere woorden: 'resultaatgericht sturen gaat boven maatregelgericht sturen'. Met behulp van herkenbare foto's en eisen zijn belanghebbenden binnen en buiten de organisatie beter te informeren over de doelstellingen en de resultaten van de verschillende beheermaatregelen.

Het CROW heeft samen met diverse werkgroepen een kwaliteitscatalogus opgesteld met daarin ruim 200 schaalbalken. Deze schaalbalken zijn verdeeld in vijf kwaliteitsniveaus, variërend van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D).

A+: De openbare ruimte is in nieuwstaat, er is geen zwerfafval of onkruid en ook geen schades. Dit kan geen ambitie zijn voor onderhoudsniveau, kan buiten wel geconstateerd worden.

A: De openbare ruimte is schoon en netjes onderhouden. De staat van de verharding, het groen, en overige voorzieningen zien er goed en verzorgd uit. Er is af en toe zwerfvuil en onkruid aanwezig. De buitenruimte is functioneel en voldoet aan de wensen van de gebruikers.

B: Het beheer en onderhoud zorgt ervoor dat de openbare ruimte functioneel voldoet en een redelijk nette uitstraling heeft. De voorzieningen zijn in voldoende staat. Maar zwerfvuil en onkruid komen wel voor. Schade aan groen, verharding en meubilair komt voor, maar heeft geen invloed op de veiligheid.

C: De openbare ruimte vertoont een minder verzorgd beeld. Zwerfvuil en onkruidgroei behoren deels tot het beeld. Voorzieningen, groen en verhardingen vertonen meer schade en verliezen incidenteel hun functionaliteit. De belevingswaarde is laag, omdat de buitenruimte een sobere uitstraling heeft.

D: Alles onder niveau C. Kernwoorden: vies, kapot, niet-functioneel. Kan geen ambitie zijn, kan buiten wel geconstateerd worden.

Alle vijf de onderhoudsniveaus zijn in praktijk aan te treffen. Om het ambitieniveau te formuleren en eventueel voor te schrijven in een opdracht, worden alleen de niveaus A, B en C gebruikt. Niveau D kan geen ambitie/onderhoudseis zijn, dit niveau is enkel bedoeld om aan te geven dat niveau C niet behaald is. Bij A+ spreken we vooral over een opleveringskwaliteit. Dit niveau is moeilijk voor langere tijd vast te houden.

Voor ieder gebied kan een gewenste kwaliteit (de ambitie) gekozen worden en dus ook onderling verschillen. De kwaliteitseisen worden opgenomen in beeldbestekken en beleidstukken.

Bijlage 3: Resultaten evaluatie- en beeldvormingssessie

Evaluatie IBOR 2020-2024

Tijdens het evalueren van het gebruik van het IBOR bleek dat de meerderheid van de medewerkers, op drie na, niet bekend is met het IBOR en zich er niet in heeft verdiept. Hoewel ze dagelijks met de kaders van het IBOR werken, is het begrip van onderhoud op basis van beeldkwaliteit onduidelijk. Bij het vorige IBOR lagen de ambities hoger dan het budget en er werd ook geen geld voor vrijgemaakt, waarna er onvrede was over de resultaten. Bovendien is Kaag en Braassem een regiegemeente en is het daardoor lastig om alle ambities waar te maken. Ook heeft er tot nu toe weinig indexering plaatsgevonden. Dat maakt het halen van ambitieuze doelstellingen nog ingewikkelder.

Ambities

De belangrijkste ambities van het vorige IBOR waren de ambities wat betreft beeldkwaliteit. De prioritering ligt eerst bij veilig, daarna heel, daarna schoon.

Beheercategorie - Beheergroep	Doorgaande wegen	Bedrijventerrein	Woongebieden	Fietspaden	Buitengebied	Centra
GROEN	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
VERHARDING	< C >	< C >	< B >	< B >	< C >	< B >
WATER	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >	< C >
MEUBILAIR	< C >	< C >	< C >	< B >	< C >	< B >
REINIGING	< B >	< D >	< D >	< D >	< D >	< D >

De verhardingen worden nu meestal beheerd op C-niveau. Voor meubilair zit er in de praktijk geen verschil tussen gebieden, dat zit juist altijd op B.

Verder waren er een aantal inhoudelijke ambities:

- Klimaatadaptatie
- Fietspaden verbeteren
- Meer sturen middels beeldkwaliteitsschouw
- Inwoners meenemen bij maatregelen in de buitenruimte
- Meer grasbetontegels op parkeervlakken
- Vergroenen in wijken en bij oevers
- Meer groen aanplanten
- Circulariteit

Voor de meeste ambities geldt dat er de afgelopen jaren wel aan gewerkt is, maar dat de verbinding met het IBOR niet gelegd is. Daarnaast valt er ook nog veel te winnen als het gaat om de bestaande ambities, zoals sturen op beeldkwaliteit en meer groen aanplanten.

Organisatie

De samenwerking binnen beheer verloopt goed; er is een hecht team en er zijn korte lijntjes. Dit is zeer positief. Wel zijn er kansen om nog integraler samen te werken en efficiënter te communiceren. Daarnaast zit informatie nu vooral in de hoofden van medewerkers. Dit vormt een risico als deze mensen vertrekken, waardoor het vastleggen van de manier van werken een belangrijke kans is om te implementeren in de organisatie. Nieuwe medewerkers en externen hebben hier ook baat bij. Daarnaast zijn er meer assets bekend dan bij het vorige IBOR (wat positief is!), maar er is nog niemand binnen de gemeente die verantwoordelijk is voor deze nieuwe assets.

Bijlage 4 Arealen

Arealen project: Kaag en Braassem IBOR-plan									
Uitdraai gemaakt op: 27-08-2024									
		Eenheid	Totaal	Centra	Woon-gebieden	Fietspaden	Doorgaande wegen	Bedrijven-terrein	Buitengebied
GROEN									
BOMEN									
	Straat- en parkbomen (standplaats onbekend)	stuk	128	8	81	15	6	4	14
	Bomen in beplanting	stuk	4.456	36	3.630	52	351	219	168
	Bomen in gras zonder boomspiegel	stuk	1.970	33	1.693	13	115	36	80
	Bomen in verharding	stuk	798	53	641	13	46	13	32
	Bomen in bermen (landschapp. beplanting)	stuk	2.665	20	1.268	402	618	91	266
SIERPLANTSOEN									
	Sierheesters	are	1.132	5	964	8	81	48	26
	(Blok)hagen	are	121	2	99	0	6	7	6
	Bodembedekkers	are	135	2	112	0	10	1	10
	Botanische rozen	are	11	0	7	0	2	1	1
	Vaste planten traditioneel	are	116	3	96	0	14	0	2
SIERPLANTSOEN (stuks)									
	Bloembakken heesters	stuk	30	0	28	0	2	0	0
BOSPLANTSOEN									
	Bosplantsoen	are	1.031	5	507	287	52	30	151
	Houtsingels	are	8	0	8	0	0	0	0
GRASVELDEN									
	Gazon normaal 2-10 are	are	2.421	20	1.964	40	238	47	112
RUW GRAS									
	Ruw gras < 10are	are	5.955	0	1.433	1.132	1.965	82	1.343
BLOEMRIJK GRASLAND									
	Bloemrijk grasland < 10are	are	44	0	42	0	2	0	0
LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING									
	Natuurlijk bos	are	711	0	28	3	545	0	136
VERHARDING									
GESLOTEN VERHARDING									
	Cementverharding wegtype 3-5	are	53	0	11	0	41	0	1
	Asfalt algemeen Wegtype 3-4	are	6.314	29	2.367	522	2.104	210	1.083
	DAB wegtype 3-4 (gemiddeld belaste weg)	are	453	1	210	8	70	69	96
OPEN VERHARDING									
	Betontegels wegtype 6-7	are	2.757	28	2.396	28	215	59	31
	Betonstraatstenen wegtype 3-5	are	4.113	196	3.447	28	220	131	91
	Gebakken klinkers wegtype 3-5	are	222	15	190	0	15	0	2
	Grasbetontegels (parkeerplaatsen e.d.)	are	14	0	9	0	5	0	0
	Natuursteen verharding	are	243	9	215	0	9	0	11
HALFVERHARDING									
	Grind	are	10	0	9	0	1	0	0
	Schelpen	are	46	2	21	0	0	0	22
	Puin	are	6	0	0	0	1	0	5
	Gravel - lavaliet	are	14	0	5	0	1	0	8
	Dolomietsplit 0-10mm (parkeer-opritten)	are	1	0	0	0	0	0	1
BELIJNING EN MARKERING									
	Belijning M1	m1	96.056	465	25.912	5.290	50.044	2.274	12.070
	Markering	m2	2.076	51	1.066	31	669	112	147
WATER									
WATERLOPEN									
	Sloten en watergangen	m1	63.518	0	20.002	3.577	18.776	1.441	19.722
WATERVLAKTE									
	Baggeren	are	1.906	0	600	107	563	43	592

Arealen project: Kaag en Braassem IBOR-plan
 Uitdraai gemaakt op: 27-08-2024

		Eenheid	Totaal	Centra	Woon-gebieden	Fietspaden	Doorgaande wegen	Bedrijven-terrein	Buitengebied
MEUBILAIR									
STRAATMEUBILAIR (STUKS)									
	Afvalbakken	stuk	334	18	223	15	55	5	18
	Banken	stuk	391	8	285	26	46	2	24
	Palen	stuk	98	0	71	0	27	0	0
	Fietsenrekken	stuk	6	0	6	0	0	0	0
HEKWERK EN AFRASTERINGEN									
	Hekwerk	m1	36	0	34	0	2	0	0
VERKEERSMEUBILAIR									
	Verkeers- en straatnaamborden	stuk	3.612	117	2.369	131	670	101	224
	Verkeersgeleiders	stuk	3.592	116	2.355	131	667	101	222
OPENBARE VERLICHTING									
OPENBARE VERLICHTING									
	Lichtmast incl. conventioneel armatuur	stuk	1.005	20	701	41	152	33	58
	Lichtmast incl. LED (dimbaar armatuur)	stuk	4.022	82	2.804	165	608	131	232
RECREATIE									
SPEELVOORZIENINGEN									
	Speeltoestellen gemiddeld	stuk	334	0	318	0	13	0	3
	Zandbakken	stuk	8	0	8	0	0	0	0
VALONDERGRONDEN									
	Valondergrond elementen	m2	1.680	0	1.680	0	0	0	0
	Valondergrond kunstgras	m2	5.000	0	5.000	0	0	0	0
REINIGING									
AFVALBAKKEN									
	Afvalbakken legen	stuk	334	18	223	15	55	5	18
VUIL OP (HALF)VERHARDING									
	Vuil op verharding	are	14.169	277	8.844	586	2.678	469	1.314
	Vuil op halfverharding	are	76	2	35	0	2	0	36
NATUURLIJK VUIL OP (HALF)VERHARDING									
	Natuurlijk afval (mn blad) verwijderen verharding	are	14.169	277	8.844	586	2.678	469	1.314
	Natuurlijk afval op halfverharding	are	76	2	35	0	2	0	36
VUIL IN BEPLANTING									
	Vuil in landschappelijke beplantingen	are	711	0	28	3	545	0	136
	Vuil in sierbeplanting	are	1.545	12	1.307	8	115	57	45
	Vuil in inheemse beplanting	are	1.039	5	515	287	52	30	151
VUIL OP GRAS									
	Vuil in bloemrijk grasland	are	44	0	42	0	2	0	0
	Vuil op gazon / recreatief gras	are	2.421	20	1.964	40	238	47	112
	Vuil in ruw gras / braakliggend / ruigte	are	5.955	0	1.433	1.132	1.965	82	1.343
NATUURLIJK VUIL BEPLANTNG-GRAS									
	Natuurlijk vuil in sierbeplanting	are	1.545	12	1.307	8	115	57	45
	Natuurlijk afval op bloemrijk grasland	are	44	0	42	0	2	0	0
	Natuurlijk afval op gazon / recreatief gras	are	2.421	20	1.964	40	238	47	112
	Natuurlijk afval op ruw gras/ruigte/braakliggend	are	5.955	0	1.433	1.132	1.965	82	1.343
ONKRUID OP VERHARDING									
	Onkruid op open verharding	are	7.335	247	6.247	57	458	191	135
	Onkruid op halfverharding	are	76	2	35	0	2	0	36
	Onkruidbestrijding langs gesloten verharding	are	6.820	30	2.588	530	2.215	278	1.179

Bijlage 5 Overzicht vergelijking

Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten				
Datum: 19-08-2024				
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Huidige situatie				
		Benodigde middelen	Beschikbare middelen	Verschil
Totaal		€ 11.063.278	€ 10.934.892	€ -128.386
GROEN		€ 1.601.006	€ 1.764.839	€ 163.833
ALGEMEEN			€ 279.211	
Salarissen		€ 228.155	€ 1.051.195	
BOMEN		€ 326.440		
SIERPLANTSOEN		€ 618.270	€ 133.500	
SIERPLANTSOEN (stuks)		€ 7.482		
BOSPLANTSOEN		€ 95.580		
GRASVELDEN		€ 136.240	€ 300.933	
RUW GRAS		€ 145.270		
BLOEMRIJK GRASLAND		€ 2.085		
LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING		€ 1.564		
VUIL IN BEPLANTING		€ 10.610		
VUIL OP GRAS		€ 4.420		
NATUURLIJK VUIL BEPLANTNG-GRAS		€ 24.890		
VERHARDING		€ 3.781.788	€ 3.751.437	€ -30.351
ALGEMEEN			€ 265.103	
Salarissen			€ 548.450	
VERHARDING Investering			€ 1.785.858	
GESLOTEN VERHARDING		€ 1.964.000	€ 584.720	
OPEN VERHARDING		€ 1.630.000	€ 567.306	
HALFVERHARDING		€ 6.958		
BELIJNING EN MARKERING		€ 180.830		
WATER		€ 203.410	€ 328.539	€ 125.129
ALGEMEEN				
WATERLOPEN		€ 48.410	€ 81.039	
WATERVLAKTE		€ 155.000	€ 247.500	
MEUBILAIR		€ 84.754	€ 76.720	€ -8.034
ALGEMEEN				
STRAATMEUBILAIR (STUKS)		€ 29.820		
HEKWERK EN AFRASTERINGEN		€ 124		
VERKEERSMEUBILAIR		€ 54.810	€ 76.720	
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000	€ 407.969	€ -120.031
ALGEMEEN			€ 407.969	
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000		
RECREATIE		€ 98.090	€ 51.796	€ -46.294
ALGEMEEN			€ 51.796	
SPEELVOORZIENINGEN		€ 68.700		
VALONDERGRONDEN		€ 29.390		
REINIGING		€ 464.540	€ 251.903	€ -212.637
ALGEMEEN				
Salarissen			€ 159.964	
AFVALBAKKEN		€ 53.890		
VUIL OP (HALF)VERHARDING		€ 153.000	€ 27.487	
NATUURLIJK VUIL OP (HALF)VERHARDING		€ 72.650		
ONKRUID OP VERHARDING		€ 185.000	€ 64.452	
OVERIG		€ 4.301.690	€ 4.301.690	€ -
Aanvullende taken vanuit exploitatie begroting 2024		€ 3.495.715	€ 3.495.715	
Aanvullende taken vanuit salarissen uitvoering Behi		€ 525.597	€ 525.597	
Aanvullende taken Investering Civiele kunstwerken		€ 280.378	€ 280.378	

Overzicht vergelijking benodigde budgetten vs. beschikbare budgetten				
Datum: 19-08-2024				
Project: Kaag en Braassem IBOR-plan scenario: Raadssessie				
		Benodigde middelen	Beschikbare middelen	Vershil
Totaal		€ 11.135.964	€ 10.934.892	€ -201.072
GROEN		€ 1.601.006	€ 1.764.839	€ 163.833
	ALGEMEEN		€ 279.211	
	Salarissen	€ 228.155	€ 1.051.195	
	BOMEN	€ 326.440		
	SIERPLANTSOEN	€ 618.270	€ 133.500	
	SIERPLANTSOEN (stuks)	€ 7.482		
	BOSPLANTSOEN	€ 95.580		
	GRASVELDEN	€ 136.240	€ 300.933	
	RUW GRAS	€ 145.270		
	BLOEMRIJK GRASLAND	€ 2.085		
	LANDSCHAPPELIJKE BEPLANTING	€ 1.564		
	VUIL IN BEPLANTING	€ 10.610		
	VUIL OP GRAS	€ 4.420		
	NATUURLIJK VUIL BEPLANTNG-GRAS	€ 24.890		
VERHARDING		€ 3.795.048	€ 3.751.437	€ -43.611
	ALGEMEEN		€ 265.103	
	Salarissen		€ 548.450	
	VERHARDING Investering		€ 1.785.858	
	GESLOTEN VERHARDING	€ 1.953.000	€ 584.720	
	OPEN VERHARDING	€ 1.626.000	€ 567.306	
	HALFVERHARDING	€ 6.958		
	BELIJNING EN MARKERING	€ 209.090		
WATER		€ 203.410	€ 328.539	€ 125.129
	ALGEMEEN			
	WATERLOPEN	€ 48.410	€ 81.039	
	WATERVLAKTE	€ 155.000	€ 247.500	
MEUBILAIR		€ 145.180	€ 76.720	€ -68.460
	ALGEMEEN			
	STRAATMEUBILAIR (STUKS)	€ 60.000		
	HEKWERK EN AFRASTERINGEN	€ 290		
	VERKEERSMEUBILAIR	€ 84.890	€ 76.720	
OPENBARE VERLICHTING		€ 528.000	€ 407.969	€ -120.031
	ALGEMEEN		€ 407.969	
	OPENBARE VERLICHTING	€ 528.000		
RECREATIE		€ 98.090	€ 51.796	€ -46.294
	ALGEMEEN		€ 51.796	
	SPEELVOORZIENINGEN	€ 68.700		
	VALONDERGRONDEN	€ 29.390		
REINIGING		€ 463.540	€ 251.903	€ -211.637
	ALGEMEEN			
	Salarissen		€ 159.964	
	AFVALBAKKEN	€ 53.890		
	VUIL OP (HALF)VERHARDING	€ 153.000	€ 27.487	
	NATUURLIJK VUIL OP (HALF)VERHARDING	€ 72.650		
	ONKRUID OP VERHARDING	€ 184.000	€ 64.452	
OVERIG		€ 4.301.690	€ 4.301.690	€ -
	Aanvullende taken vanuit exploitatie begroting 2024	€ 3.495.715	€ 3.495.715	
	Aanvullende taken vanuit salarissen uitvoering Beh	€ 525.597	€ 525.597	
	Aanvullende taken Investering Civiele kunstwerken	€ 280.378	€ 280.378	